

Atatürk Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Mukadder ERKAN

WILLIAM GOLDING: THE PYRAMID'DE YAPI VE TEMA

Yüksek Lisans Tezi

Tez Yöneticisi:
Doç.Dr. Gülden ERTUĞRUL

Erzurum, 1988

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Sayın Hocam

Doç. Dr. Gülden ERTUĞRUL'a

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	3
GİRİŞ	4
I. BÖLÜM	8
II. BÖLÜM	23
III. BÖLÜM	32
SONUÇ	45
NOTLAR	50
KAYNAKÇA	68

Ö N S Ö Z

1911'de Cornwall'da doğan William Golding, Malborough Grammar School, daha sonra Brasenose College'a gider. Brasenose College'da fen bilimleri üzerine çalışır. Ancak burada bilimden uzaklaşarak İngiliz edebiyatına yönelir . Kendisini Anglo-saxon edebiyatına verir. Kendi çabasıyla birkaç yılda Klasik Yunancayı öğrenir. 1934'de Poems adlı bir şiir kitabı yayınlar.Ancak bu kitap ilgi görmez. Yazar, yayınlanan ilk romanı ile 1954'de dünya çapında ün kazanır ; Lord of the Flies (Sineklerin Tanrısı)(1) milyonlarca nüsha satar.Golding bu kitaptan sonra hiçbir şey yazmamış dahi olsa idi bu kitabın getirdiği ün yeterli olurdu.

İkinci Dünya Savaşı'ndan önce çok iyimser olan,insanlığın da-ima iyiye gideceğini düşünen Golding, donanmada görev yaptığı bu yıllardan sonra görüş açısını tamamen değiştirir.İnsanın yıllarca uğraşarak yaptığını bir anda yıkabilecek bir yapıya sahip olduğunu görür. Bu yapı temelde kötülüktür (evil).Eserlerinde bu yapıyı inceler.

William Golding, Rites of Passage adlı romanıyla 1980'de İngiltere'de en büyük edebiyat ödülü olan Booker Ödülü'nü kazanır. 1983 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan yazara bu ödülü,eserlerinde gerçekçi bir yaklaşımla,mitologyanın bolluğundan ve evrenselliğinden yararlanarak, bugünkü dünyanın insanlık durumunun bir tablosunu çizdiği için verilmiştir .

G İ R İ Ő

William Golding "kötülük dünyaya insanlık aracılığıyla girer" der (1). Kitaplarında sıkça karşılaşılan bir temadır bu.

Irving Malın, Golding'in romanlarında özne ile nesneden, hayal ile maddeden oluşan bir sezgi alanı kurduğundan bahsetmiştir (2). Gerçekten de bu durum tüm romanları için geçerlidir. Bahsedilen alan, Lord of the Flies'da (1954) Ralph ile Jack ve arkadaşlarının arasındaki mücadelede; The Inheritors'da (1955) eski ve yeni klan arasındaki savaşta; Pincher Martin'de (1956) Pincher ile kaya arasındaki ruhsal bağda; Free Fall'da (1959) Sammy Mountjoy'un kendi geçmişini sorgulayarak özgürlüğünü kaybettiği anı bulma sürecinde; The Spire'da (1964) Jocelin ile kule arasındaki ters orantılı ironide görülür. Akıl ile tutku Golding'in romanlarında her zaman karşı karşıya kalır, sonuçta kazanan bile belli değildir.

Golding, ilk basılan kitabı Lord of the Flies'da bizi uygarlıktan uzak bir dünyaya taşır, insan yapısının ilkel koşullarda nasıl davranacağını gösterir (3). Bir uçak kazası sonucunda adaya düşen çocukların var kalma mücadeleleri anlatılır. İlkelleşen çocuklar içlerinde uygar kalan çocukların peşine düşerler ve biri dışında diğerlerini vahşice öldürürler. Roman, baştan sona çeşitli semboller ve imgelerle doludur. Akşit Göktürk "Yüreğin Karanlığına Yolculuk" başlıklı makalesinde, "Lord of the Flies , demokratik bir toplum düzeni kurma çabasında sözde uygar bir küçük topluluğun, uygarlık tarihinin en ilkel basamaklarından olan avcılık aşamasına düşüşünü çarpıcı etkilerle, gerilim dolu bir anlatım kurgusuyla anlatır" (4) der. Golding, Lord of the Flies'da aslen ilkel olan insan yapısının üzerine kat kat sürülen uygarlık cilâsının ne denli ince olduğunu, uygun ortam bulunduğunda nasıl kolayca kırılabileceğini anlatır.

The Inheritors'da Golding, kan dökmeyen bir klanın (Neanderthal insan) öldürmekten zevk alan bir klan (homo sapiens) karşısında aciz kalarak yok oluşunu anlatır. Daha akıllı olan, ilkel araç ve silâh yapabilen bu yeni klan etoburdur. Bu klanın etkinlikleri eski

klanın temsilcisi Lok'un yeterli olmayan, ancak romanda başarı ile verilen fiziksel duyuları aracılığıyla yansıtılır. Yeni klan, yeniliğin yanı sıra kötülüğü de beraberinde getirecektir. Daha hayvanî, daha az zekî bir klan, bilgi düzeyi daha yüksek ve daha insanî özelliklere sahip bir topluluk tarafından ezilecektir. Eski klan yok olurken onlarla özdeşleşemeyiz; yeni klanın kendi türümüz olduğunu farkederek gelişme uğruna koca bir topluluğu ortadan kaldırmasına tepki gösteremeyiz.

Pincher Martin teknik açıdan diğer romanlardan çok daha derindir. Okyanusun ortasında içinde bulunduğu kruvazör batırılan ve denize düşen Pincher Martin, bir kayaya tutunur. Ancak kitabın sonunda Pincher'ın kazadan hemen sonra öldüğünü ve tüm kitabın o anda geçen bir iki saniye içerisinde anımsanan olaylardan oluştuğunu anlarız. Pincher Martin hep en iyisini ele geçirmeye çalışan bencil bir insandır. Kirli yaşamın sonunda bir çeşit araf olan okyanusta küçük bir kayaya, artık bir hayvan pençesini andıran ellerini batırarak yaşama mücadelesi veren Martin affedilmeyerek, kara bir şimşegin gevşettiği pençeleriyle cehennemine içine itilecektir. Martin kayanın üstündeki mücadelesi ile Prometheus'a benzetilir. Yitirdiği benliğini elde tutmak için elinden gelen herşeyi yapar, tanrısızlığı bile kabul eder. Böylece farkına varmadan kendi cehennemini kendi yaratır.

Free Fall'da da akıl ile tutku karşı karşıyadır. Kahramanımız Samuel Mountjoy yaşamının bir noktasında geçmişe dönerek özgürlüğünü ne zaman yitirdiğini araştırır. Çocukluğunu, okul hayatını, ilk aşkı Béatrice'i elde edişini ve sonra aldatışını anımsar. Belki hatayı Beatrice'i baştan çıkartmakla, tutkuya yenik düşmekle, bu yenilgiyi özgür iradesi ile isteyerek kabul etmekle yapmıştır. Onun için Samuel'in düşüşüne "özgür düşüş" diyoruz. Free Fall'da da The Spire'da da kahramanlar iki dünya arasında bir köprü bulmaya çalışırlar: mistik ruh dünyası, duyu ve nesne dünyası.

The Spire'da Barchester katedrali başpapazı Jocelin, inancının simgesi olarak katedrale bir kule yaptırmaya karar verir. Bu kararında bir düşün de etkisi olmuştur. Jocelin başlangıçta çok iyi niyetle hareket etmiş olmasına rağmen, sonunda kulenin bitirilmesi onun için bir tutku halini alır. Kulenin yapımı için gereken parayı

karşılacak olan teyzesi mezarının katedralin yanına yapılmasını ister. Jocelin bunu kabul etmeyince para yardımını keser. Jocelin, kulenin yapımı ilerlesin diye yapı ustası Roger Mason'u bekçi Pengall'in güzel karısının kollarına atar. Kilisede cinayet işlenir, ayinler yapılamaz, Pengall'in karısı Roger'in çocuğunu doğururken her ikisi de ölür. İşçiler kilisede içki içerler, bir kadına saldırırlar, bir adam öldürülür. Ancak tüm bu olaylar olurken Jocelin'in aklında tek bir hedef vardır: kulenin bitirilmesi. Kule yükselirken Jocelin'in ruhunu yitirmesi çok derin bir ironidir.

Dikkat edilirse Golding'in eserlerinde kurtarılmama (halâs, redemption) teması yoktur. Eserler genellikle karamsar bir atmosferle son bulur. Golding'in kurnaca dünyası yalnızca cehenneme dayanır. Lord of the Flies'da çocukların ima edilen bir savaş sırasında yeşil bir adayı bir yangın yerine çevirmeleri; Free Fall'da Samuel Mountjoğ'un Beatrice'i aldatmasıyla beraber başlayan cehennem hayatı ve sonra bir hücrede bu hayatı sorgulaması; The Spire'da Jocelin'in inancının tutkuya dönüşmesiyle kilisenin dini özelliğini yitirmesi; Pincher Martin'de Pincher'in okyanusun ortasında kehdini cehennemini yaratması Golding'in pesimist dünya görüşünü yansıtır. Bir gencin bunalmalarını dile getirdiği The Pyramid'de de hiçbir zaman huzuru bulamayan kahramanımız aslında dış dünyada ne kadar başarılı olursa olsun içinde kendi cehennemini yaşamaktadır: Bu cehennem sevgi yoksunluğundan doğar. Ayrıca belirtilen kitaplarda insanlara özgü şeytanî özellikler göze çarpar. İnsanlarda asıl olan özellik kötülüktür.

1967 yılında yayınlanan The Pyramid'in tema açısından bakıldığında diğer romanlara benzediği görülür: kötülük, sevgisizlik. Ancak bu tema farklı bir yapıyla sunulur. Golding'in The Pyramid'den önce yazdığı eserlerde Lord of the Flies, The Inheritors, Pincher Martin, Free Fall ve The Spire'da insan, kendi doğasından gelen ahlâkî yetersizliklerden ya da kusurlardan ötürü mutsuz olurken, The Pyramid'de bireyin kaderini belirleyen asıl unsur kendi ahlâk yapısı değil, aksine içinde yaşadığı sosyal çevredir. Howard S. Babb da The Novels of William Golding adlı eserinde haklı olarak Golding'in önceki kitaplarında dikkat çekici bir şekilde bireyin sınırlayıcı

koşullarının kendi ahlâkî yapısından kaynaklandığını, oysa The Pyramid'de bu unsurun bireyin kendi sosyal çevresi olduğunu tesbit etmiştir (5).

Kitabın başında, "insanlar arasında isen kendin için sev" (6) sözü de bir ipucudur. İnsanlar arasında maddi ve manevi iletişim kopukluğu, sevgisizlik, roman boyunca hissedilecek ve romanın sonunda göz önüne serilecektir.

I. B Ö L Ü M

Diğer eserlerinde Aristo'nun klasikleşmiş sanat kurallarını uyguladığını söyleyen Golding, John Haffenden'in Novelists in Interview adlı eserinde yer alan söyleşide, Yunan tiyatrosundan özellikle Euripides'den etkilendiğini belirtmekle birlikte, yalnızca The Pyramid'in sonata formunda olduğunu vurgulamıştır (1). Müzikte bir ölçü olan sonata (2) üç ya da dört bölümden oluşur. Tefsir bölümüyle başlayan ölçü yakın bir ton değişimi ile gelişim bölümüne geçer ve yeni bir tefsirle sonuçlanır. Gelişim bölümünde ilk tefsir bölümüne uygun temalar işlenirken; üçüncü bölüm, başlangıç ve gelişim bölümlerinden ton bakımından ayrılmasına karşın, tema açısından büyük bir benzerlik gösterir.

Golding de The Pyramid'i sonata gibi üç küçük öyküye ayırmıştır. İlk iki bölüm daha önce ayrı ayrı yayınlanmıştır (3). Herbiri kendi başına bağımsız birer bölüm olduğu halde bölümler arasında sıkı bir ilişki olduğu dikkati çeker. Çünkü üç bölümde de olayların geçtiği küçük İngiliz kasabası Stilbourne, insanları etkileyen, yaşamları şekillendiren, kitabın başından sonuna dek kendisini açıkça hissettiren bir güçtür. Howard S. Babb da, haklı olarak, The Novels of William Golding adlı eserinde Stilbourne'un, The Pyramid'de yer alan bölümlerin ortak "temel gücü"nü oluşturduğunu belirtmiştir (4). Bir diğer ortak nokta, ana karakter olan Oliver'dir. Olaylar ve kişiler Oliver'in bakış açısıyla anlatılmaya çalışılır. Bir üçüncü ortak nokta da müziktir. Nasıl romanın temel yapısındaki ahengi müzik oluşturuyorsa, romanın temasındaki uyumsuzluğu da yine müzik sembolleştirmektedir.

The Pyramid'in ilk bölümü daha çok toplumun (Stilbourne) gençler üzerindeki ezici baskısını gösterir. Romanın baş kahramanı Oliver, içinde yetişmekte olduğu çevrenin koyduğu katı kurallarla fizyolojik gelişmenin getirdiği bazı gereksinimler altında bunalır. Oliver, sınıf şuurunu içinde belirgin bir halde hisseden tipik bir gençdir. İçinde yaşadığı toplumun tüm değerleri tarafından kuşatılmıştır. Oliver'i birinci bölümde platonik bir aşkla bağlı olduğu

Imogen ile cinsel bir tutkuyla peşinden koştuğu Evie arasında değişen duygu yoğunlaşmaları içinde görürüz. Golding bütün romanda olduğu gibi birinci bölümde de zıtlıklara, ironilere çok yer verir . En belirgin örnek Evie-Imogen, Oliver-Robert örneğidir. Olay örgüsünü incelerken hem zıtlıkları hem de ironileri göreceğiz.

Birinci bölümde, Mumhane Bayırında oturan kasaba tellalinın kızı Evie bir gece yarısı Oliver'e gelir. Kendisinden Robert'e yardım etmesini ister. Robert, Oliver'e komşu doktorun oğludur. Evie ile Robert o akşam gizlice kasabanın yaşlı müzik öğretmeni Bayan Dawlish' in arabası ile dansa gitmişler, daha sonra kasabanın dışındaki gölün kenarında arabanın içinde eğlenirlerken bir kaza sonucu arabanın göle girmesine neden olmuşlardır. Evie geldiğinde Oliver, bir başkasıyla nışanlı olan Imogen Grantly'i düşünmektedir. Evie'yi bir an için Imogen sanır:

"Yüreğim çalgın bir umutla burkuldu, ama bu Imogen'in sesi değildi" (5).

Ruhsal olarak Imogen'e bağlı olan Oliver, Evie'nin cinselliğine kapılır. Evie nazlanan Oliver'i bazı kadınsı oyunlara başvurarak ikna eder.

"İyice yaklaştı, göğüsleri göğsüme dayanıyordu. İsteddiği zaman soluğuyla birlikte salabilirmiş gibi nefesimi kesen hoş bir koku hissettim" (6).

Gençliğin en ateşli çağını süren ve Evie'den doğal olarak etkilenen Oliver, Robert'e yardım etmeyi kabul eder. Oliver aslında Robert'ın pek çok şeyine kızar. Robert'da ait olduğu sınıfın verdiği bir üstünlük havası vardır. Fakat zenginlik ve unvanın en saygın özelliklerden sayıldığı Stilbourne gibi küçük bir kasabada sınıf farklılığının en ağır biçimde hissedilmesi çok doğaldır. Robert' da Stilbourne'daki sosyal piramidin doruğunda bulunan bir aileden gelmektedir. Golding, Robert karakterini romana sokarak sınıf farklılığını vurgulamıştır.

Oliver Robert'a yardım eder. Alt tabakadan gelen Evie ile çalınmış bir arabada birlikte olduklarının duyulması, onunla ilişki kurdukları düşüncesine yol açacağından, Oliver ile Robert, Stilbourne

tarafından acımasızca kınanacaklardır. Bu nedenle bu olay üçü arasında sır olarak kalır. Toplum baskısını en çok gençler üzerinde kullanır. Oliver'in Robert'i taklit etme isteği onun sınıf atlama arzusu-na dayanır. Oliver, Robert'in sahip olduğu Evie'yi istemektedir. Bu yüzden o gece Evie'nin kaybettiği kolyeyi bulmak için bir bilim adamı titizliğiyle elinden geleni yapar.

"Bu tam bir bilimsel araştırma olmalıydı; düşen bir uçağı arayanların çözü parçalara ayırdıkları gibi" (7).

Oliver çelişkilerle dolu bir gençtir. Kolyeyi bu denli titizlikle aramasının tek nedeni Evie'ye sahip olma arzusundan mı kaynaklanıyordu? Yoksa kolyeyi bir başkasının bulacağından mı korkuyordu? Kolyeyi bir başkası bulacak olursa Evie ile olan ilişkileri ortaya çıkacaktı. Aynı zamanda Evie'yi de babasından yiyeceği dayaktan kurtaramamış olacak, böylece Evie'nin gözüne giremeyecekti.

Oliver'in aramaları boşuna gider. Golding, Oliver'in üzerindeki etkisine daha sonra tanık olacağımız Henry'i ilk defa burada çıkarır karşımıza. Kolyeyi kasabanın tamircisi Henry Williams Bayan Dawlish'in arabasını tamir ederken bulur ve Oliver'e verir. Çocukluktan beri Henry'den etkilenen Oliver, o geceki olayı Henry'nin ortaya çıkaracağını düşünür. Bu düşüncenin verdiği korkuyla dehşete düşer.

"Her yanıma al basıyordu. Tabanlarımdan başladı, omuzlarıma, kollarıma, gidonu tutan ellerime yayıldı" (8).

Yine de Oliver kolyeyi Evie'ye götürür. Onun gözüne girmeyi başarır ve korktuğu olayların hiçbiri gerçekleşmez.

"Ağaçtaki en olgun meyve Evie Babacombe denen kırmızı elma alıcı gözüyle bakıyordu bana" (9).

Ancak yine de Evie'ye sahip olması için aradan zaman geçmesi gerekmektedir.

Oliver ile Robert üstünlüklerini kanıtlamak için, biraz da Evie yüzünden ormanda döğüşürler. Golding burada Oliver'in içinde sınıf baskısını ne denli hissettiğini vurgular. Oliver önce Robert'i taklit etmeye çalışır, ama yeterince idmanlı olmadığı için başarılı olamaz.

"Soluk soluğa kalıp ter dökmemin nedeni adamın erişilmezliği idi. Sonunda onu taklit etmekten vazgeçtim" (10).

Oliver kendi kaba, eğitilmemiş taktiği ile Robert'i döver.

"... Midesinin ortasına oktav tekniği ile fortissimo, sforzanda dedikleri bir güçle vurdum" (11).

"... duyabildiğim tek ses eğriltilerin arasına gizlenen Robert'in sesi. "Uuuuuu" teması üstünde çeşitlemeler yapıyordu. Birinci iniltinin vurgusu son "u"daydı...ikinci de aynı derecede uzun ama vurgu değişmişti" (12).

Oliver'in en büyük özelliklerinden biri, duyduğu her sesi müzik açısından yorumlaması ve bundan zevk almasıdır. Golding roman boyunca karşılaşacağımız gibi müziğe çeşitli görevler yükler, burada Oliver'in bu özelliğine konu olmuştur.

Daha sonraki olaylar; Robert'in okula gitmesi, Oliver'in Evie'yi elde etme çabaları, Robert'in izinli olarak kasabaya dönmesi, Evie ile çıktıkları bir gün motosiklet kazası geçirmesi şeklinde gelişir. Evie, Oliver için "kösteklenmiş bir tutku"dur (13). Evie'ye karşı duyguları toplumun doğru bulmadığı, kabul etmediği tarzdadır. Oliver bazen Stilbourne'un kendisini gözlediği duygusuna kapılır. Çünkü Stilbourne'un değer yargılarını bildiği halde bedeni bunlara karşı çıkmakta ve tepki göstermektedir. Evie ile ilişki kurmasının yanlış bir davranış olduğunu bilmesine karşın onun peşinden gitmekten kendini alıkoyamaz. Evie'ye duyduğu tutkunun kötü olduğunu düşünür ama ondan vazgeçmez .Böylece fiziksel arzuları ve içinde yaşadığı toplum değerleri ile bir zıtlık içine girer.

"Eh, ne yapalım, kötüydüm ben" (14).

Bu değer yargılarının içinde yetiştiği halde bu yargılara, Stilbourne'nun görüş alanı içinde açıklıkta bir kayanın üstünde Evie ile ilişki de bulunacak kadar isyan eder. Ancak zihninin değil vücudunun isyanı olan bu eylemi bilinçli değildir. Cesaretsizliğinden dolayı daha ileri gidemez ve Evie ile ilişkisi değişik boyutlara ulaşamaz. Bazen doğruluk peşinde olmadığını vurgular. Bu "doğru", Stilbourne'un belirlediği doğrudur. Yani Stilbourne'un değişmez, mutlak değer yargıları

oluşturur bu doğruyu. Evie, ait olduğu sınıf, konuşma biçimi, giyişi ile üst sınıftan gelen zarif Imogen'den çok farklıdır. Bunun farkında olan Oliver, Evie'nin elde edilecek kızlardan biri olduğuna inanır.

Robert izinli olarak kasabaya döner. Evie Oliver'den çok Robert'e ilgi duymaktadır. Onunla motosiklet gezisine çıkarlar. Evie ile iddiaya giren Robert kaza geçirir. Evie, gençlik aşkı Robert için çok endişelidir. Bu yüzden Oliver Robert'in kaza geçirdiğini düşününce garip bir hoşnutluk duyar. Ancak sosyal açıdan böyle düşünmesinin doğru olmadığını bilinçle her iki zıt duygu arasında kalır.

"Yamru yumru olan motosiklete baktıkça duyduğum sevinç hiç hoş değildi. Kendi kendime insanlık duygularını hatırlatmak için yüksek sesle söylendim" (15).

Oliver'in duyduğu hoşnutluk Robert'e duyduğu sınırsız kıskançlıktan kaynaklanır. Onun özel okulda okumasını, Cranwell'e gidecek olmasını kıskanır. Robert araba kullanabilir, ama Oliver henüz araba kullanmayı öğrenmemiştir.

"Robert'in düşük profili vardı, motosikleti vardı ve benden yedi sekiz santim uzundu" (16).

Oliver'in sadece bisikleti vardı. Bisiklet ve motosiklet sınıf farklılığını vurgulayan sembollerdir. Robert Oliver'den, Oliver de Evie'den birkaç ay büyüktür. Buna rağmen her ikisi de Oliver'e "küçük" diye hitap ederler. Ayrıca Oliver Robert kadar yakışıklı değildir.

"Aynaya bakınca karşımdaki surata aşık olunamayacağını ben bile kabul etmek zorunda kaldım. Hiçbir inceliği olmayan bir yüz" (17).

Golding, Robert ile Oliver'i romanda iyi bir karşıtlık olarak kullanmıştır. Aslında hepsinden önemlisi, Robert'in toplumsal açıdan Oliver'den üstün olmasıdır. O doktorun oğludur, Oliver ise eczacının. O yüzden daha henüz birer çocukken bile aralarında bir sürtüşme vardı. Robert ona kölesi gibi davrandığı için aralarında hiçbir zaman yakın bir ilişki kurulamadı. Her zaman Robert'i kıskanan Oliver'in Evie'nin peşinden bu kadar ısrarla koşmasının bir

nedeni de Robert'in elde ettiğine kendisinin de erişebileceğini kanıtlamaktı. Bu bölümde bir sahiplenme teması ortaya çıkar. Robert'in Oliver'e, Oliver'in Evie'ye malı imiş gibi davranması bunu gösterir.

Bir gün Evie'yi ararken, Oliver Mumhane Bayırına kadar uzanır. Mumhane Bayırıyla orta sınıfın oturduğu semti ayıran sınıra son gittiğinde çok küçük olduğu için orada hiç hatırlamadığı garip bir baraka görür. Anglikan olan Oliver o güne değin hiç Katolik kilisesi görmemiştir. Dinin kitapta pek işlevi olmamasına rağmen Evie'nin orta sınıftan dışlanmasına sebep oluşturan bir etmendir.

"Papa'nın ayakta duran bir kilisesine rastlamak soyu tükenmiş bir hayvan görmek gibiydi benim için" (18).

Evie katolikti ve kiliseyi temizlemek için gelmişti buraya . Robert'in sakat kalmayacağını, iyileşeceğini öğrenen Evie rahatlar. Bunun üzerine Robert'e duyduğu kıskançlık doruk noktasına ulaşınca Oliver Evie'yi, ne dediğine aldırmaksızın patikanın sonundaki ağaçların altına çeker ve amacına ulaşır. Aralarındaki sadece fiziki bir ilişkidir, aşka yer yoktur. Oliver Robert'in malına sahip olmuş, böylece kendisine karşı güven kazanmıştır.

"Sarıldım, yeni kavuştuğum kararlılıkla sıktım" (19).

Evie ise Oliver ile arasında bir ilişki kurulabileceğini umar. Gençlik aşkı Robert olsa da, o erişilmez yüksekliktedir. Oysa Oliver o kadar uzakta değildir. Nitekim Robert ile olan ilişkisini ailesine Oliver'e mal ederek açıklar. Bay ve Bayan Babacombelar da her gördükleri yerde Oliver'i selâmlamaya başlarlar. Oysa Stilbourne'da sınırlar her zaman büyük bir titizlikle korunmalıdır. Aslında Evie ile Oliver arasında duygusal olarak hiçbir yakınlık olmadığı gibi, iletişimsizlik de vardır. Oliver onunla ciddi bir ilişkiye girmeyi hiç düşünmez. Evie Oliver için uzanıp dalından koparılacak bir meyve ya da pazarda satılan bir eşyadır. Bu düşünce ile Evie'ye malına bakar gibi bakar. Bu noktada yine sahiplenme durumu sözkonusudur.

"Şu güzel, şu eşsiz kadın benim oldu" (20).

"Arkasından bakarken ona sahip olmanın gururumu duydum" (21).

Evie'de Oliver'e karşı az da olsa bir duygusal yakınlaşma sezemiyoruz. Çünkü ilişkiden sonra Oliver'e "bir insanın bir nesneyi incelediği gibi" bakar. Oliver bunu farketmiştir. Biraz önceki fiziksel yakınlaşma ile ruhsal yabancılaşma canlı bir ironidir.

"Kollarımın arasında suratsız, hareketsiz, hantal biriydi"(22).

Aslında Oliver Imogen'e ve Robert'e duyduğu öfke yüzünden "kasabanın biricik gülü" (23) olan Evie'ye yakınlaşmıştır.

"Imogen'i düşündüğüm zaman hala yüreğim sızlıyordu, ama donuk bir sızıydı bu; küt uçlu bir sızı" (24)

Ancak Imogen hala yüreğindedir. Evie'ye rağmen Imogen'den çok sonraları kurturabilecektir. Imogen ile Evie apayrı şeylerdir Oliver için.

"Dehşete kapıldım birden. Dalgalılıkla da olsa o ikisini bir tutmam, terazinin aynı kefesine koymam korkunçtu. Futbol, kriket, müzik, yürüyüş yapmak ve kimya çalışmalarım yeterli olmalıydı bana. Tanımlanamayan gizli çekişmeyi Imogen kazanacaktı sonunda" (25).

Ancak yine de Evie'ye duyduğu fiziksel istek, Imogen'e duyduğu tinsel arzuyu küllendirmiştir.

Ağaçların altındaki ikinci buluşmalarında Evie'nin zorlanmaya gereksinimi yoktur. Kitapta anlamsız görünen bazı sözcüklerden Evie'nin babasıyla ilişki içinde bulunduğunu anlama görevi okuyucuya bırakılmıştır. Babasının sesini duyan Evie, Oliver'e atılır. Ancak bu kez Evie "eşini, erkeğini gerekli gören ama ondan hoşlanmayan bir varlık"tır(26) Oliver çocuğu olması düşüncesi karşısında dehşete düşer ve bu konuda bağıra bağıra birbirlerini suçlarlar. Evie Oliver'in korkusuna karşın nefretini kusar.

"Erkeklerden nefret ediyorum. Hepsinden" (27).

O anda aşağıdan gelen bir çan sesiyle Stilbourne'a bakarlar. Oliver'in Evie ile her buluşmasından önce ya da Stilbourne doğrularına aykırı bir harekette bulunmadan önce hep kilisenin çan sesini duymamız, hiçbir zaman dikkate alınmayan uyarılar niteliğini taşımaktadır. Bu kez de Stilbourne bu "yüzsüz, pişkin" çan sesiyle var-

lığını hissettirmek ister gibidir. Evie bu sefer daha da ileri giderek nefretini tüm kasabaya yöneltir.

"Bu kasabadan da nefret ediyorum. Nefret ediyorum. Nefret ediyorum, nefreer" (28).

Oliver, baba olma düşüncesinden irkilerek dehşet içinde birkaç gün geçirir. Baba olursa Oxford'a gidemeyecek ve Stilbourne'un alay konusu olacaktır. Anne ve babası korkunç bir düş kırıklığına uğrayacakları gibi, toplumsal durumlarında da bir gerileme olacaktır.

"Yalnızca evlilik yoluyla da olsa Çavuş Babacombe'un akrabaları arasında sayılmak. Sarsıntılı temeller üstüne kurulan, dengesi büyük bir dikkatle korunan dünyaları yıkılır, toplum içinde yerlerinden, dişleriyle tırnaklarıyla edindikleri yerden olurlardı"(29).

Bu korkunç bir düşünce idi. Oliver kendi geleceğini kararttığı gibi anne ve babasının sosyal piramidin orta seviyelerinde binbir zahmetle edindikleri yerden en alta düşmelerine ve bu yüzden mahvolmalarına neden olacaktı. Birkaç gün sonra Evie ile yolda karşılaşır, bu düşüncelerin verdiği endişe ile durumu öğrenmek için onu ormana gitmesi için zorlar ve baba olmayacağını öğrenince büyük bir sevinç içinde Tanrı'ya şükreder. Bunun üzerine Evie, büyük bir nefretle kendi bedenini lanetler. Sevgi ve şefkate susamış olan Evie'yi kimse anlamamıştır. Aslında bu sorun tüm kasabada hissedilir.

"Hiç sevmedin beni, Kimse sevmedi. Ben sevilme istiyordum.

Birinin bana iyi davranmasını, beni ..."(30).

Bu noktada Evie'ye sempati duyarız. Zavallı kız ömrü boyunca sevgi beklediği halde, etrafındaki insanlar onu kullanmaya çalışmışlardır. Oliver için de Evie, üzerinde üstünlüğünü hissettiği tek nesnedir. Oliver bir an için Evie'ye yaklaşır gibi olur, ama onu tam olarak anlayamadığı için aralarındaki kısmen Stilbourne tarafından kullanılan kısmen de kendi anlayışsızlığından kaynaklanan duvarları yıkmaz. Evie'nin isteğine gösterdiği tepki de küçültücüdür. Onunla yine beraber olmak ister, vücudundaki kırmızı lekeleri görünce hemen Yüzbaşı Wilmot'u hatırlar. Evie, savaş malülü olan Yüzbaşı Wilmot'dan steno dersleri almaktadır. Oliver, Evie'ye düşkünlüğü olan

Wilmot ile Evie arasında çarpık bir ilişki olduğunu düşünür. Bir an Wilmot'u hayal eder ve Evie'yi gerçekten anlayamadığı için kahkahalarla gülerək tepki gösterir. Onun bu tepkisine ikinci bölümde de tanık olacağız. Golding, Oliver'e gençlere ait pek çok özellik bahsetmesi yanında onu bu kadar anlayışsız yapması nedeniyle okuyucu onunla özdeşleşemez. Oliver kendi deyimiyle "yaşama acemisi" olduğu için Evie'ye yaklaşacağı yerde onu iter. Evie ise kendini ele verircesine üzgün, "Acıyordum ona" der. Bu durumun onbeş yaşından beri sürdüğünü söylerken ayıp ama hoş gidecek şeyler düşünürcesine güler"(31).

Oliver bu olaydan uzun bir süre Yüzbaşı Wilmot'u sorumlu tutar. Oliver, Evie'nin ne dediğini anlamadan bakar ona, asıl gördüğü aşağıdan tüm görkemi ile yükselen Stilbourne'dur. Orada, evinin bahçesinde anne ve babasını görür. Yanında da bütün varlığı ile kötü olan Evie vardır. Golding burada romanın en güzel karşıtlığını sunar:

"İki ayrı dünya. Imogen ve onlar o renkli resmin içinde, tertemiz yaratıklar. Burada çürüme kokan toprağın üstündeki bu nesne akbabaların gagaladığı leşlerden kalan kemikler, yaratılışın gereği olan şiddet, hayatın kefeni" (32).

Golding bu imge ile de Stilbourne'un ne kadar durağan ve değişmez olduğunu vurgular. Stilbourne'un doğrularına göre yetişen Oliver her zaman onun baskısını içinde duyar. Evie ile kurduğu ilişkiden dolayı kendini suçlamakta olduğu, kullandığı imgelerden anlaşılır. Buldukları yer ormandır, çürüme koktuğu kadar hayat da kokar. Çünkü orman üremenin sembolüdür. Ölenlerin yerine devamlı yeni filizler gelir. Evie pekçok erkeğin elde etmek istediği bir kızdır. "Akbabalar"la Oliver hem kendini hem de diğer erkekleri kastetmektedir. Stilbourne ile kıyaslandığında Evie aşağılanan bir nesnedir Oliver için. Tam bu sırada ironik bir durumla karşılaşırız: Oliver Evie hakkında bunları düşünürken, Evie de Oliver'in kendisini sevdiğini düşünmektedir. İletişimsizlik burada tam anlamıyla ortaya çıkar.

"Sen,..... sakın....." (33).

"Oliver ne istersen yaparım, ne istersen" (34) .

Oliver bu yalvarışa karşı yine çok duyarsızdır ve Evie'nin ruhuyla

değil vücuduyla ilgilenmektedir. Evie gittikten sonra da "bitkilerle kokuların arasında durup bir yerde bir duvarda asılı duran Stilbourne tablosunu" (35) izlemeye başlar. Ertesi gün Evie eczaneye gelerek Oliver'in babası ile konuşur. Oliver'in babası yumuşak, oğluna düşkün, gösterişten uzak bir adamdır. Firamidin çok yukarısında olmadığı için kasabalılar onunla rahatlıkla konuşup dertleşirler. Aslında onlar konuşur, eczacı da dinler.

"O herhangi bir düşüncenin öz suyunun son damlasını da çıkarıncaya kadar kafa sallayıp geviş getirdiğinden, karşısındakiler söylenenleri büyük bir dikkatle dinlediğini sanırlardı" (36).

Evie Oliver'in babasına eczanede insanlar hakkında düşündüklerini anlatır. İnsanları sevmediğini, tüm erkeklerin hayvan olduğunu kahkahalarla gülererek söyler. Burada Evie'nin nasıl bir bunalım içinde olduğunu görüyoruz. Eczacı da bütün erkeklerin hayvan olmadığını belirttikten sonra kendini ve oğlu Oliver'i örnek gösterir. Evie'nin Oliver'in babasıyla konuşması ilk bakışta anlamsız gibi görünür. Ama Golding'in bu bölümde işlediği olay örgüsünde Oliver için önemli bir olaya başlangıç teşkil eder. Evie ile ilişki kuran Oliver'in hayvanî istekleri olmadığını söyleyen baba, ertesi gün dürbünle oğlunu izleyecek ve çok büyük bir hayal kırıklığına uğrayarak ironi yaratacaktır. Tüm bu konuşmalar dolaylı olarak, eczacının evinde akşam yemeğinde annenin sorması ve babanın yanıt vermesi biçiminde anlatılır. Evde kararları kanun olan anne, diğer Stilbourne'lular gibi çok meraklı bir kadındır. Bulunduğu toplumsal tabakaya kök salmış olan bu kadın Oliver'e aşırı düşkünlük gösterir ve Evie ile Oliver arasında olabilecek herhangi bir ilişkiden korkmaktadır. Evie'nin eczaneye geldiğini görür ve o akşam kocasını soru yağmuruna tutar. Ertesi gün de Barchester'a gitmeden "sinir bozan şeytanca önsezilerini açıklarken kullandığı sesle" (37) Oliver'i dikkatli olması için uyarır. Sonra Imogen'in düğününe gider. O gün Evie ile yine aynı korulukta karşılaşan Oliver, tüm sağduyusuna rağmen fizikî arzusuna yenilir ve Evie'nin ısrarı ile Stilbourne'dan rahatlıkla görülen, tamamen açıkta bir kayanın üstünde onunla beraber olur. O sırada "Stilbourne'un gözlerini sırtımda hissediyordum ama ne de olsa çok uzaktaydı o gözler" diye kendi kendine

düşünür. Ancak o gözler, Oliver'in düşündüğü kadar uzakta değildirler. Yazar, eczacının Oliver ile Evie'yi gözetlediğini ima eder. Evie herşey bittikten sonra büyük bir utanç içinde çekip gider. Eve dönen Oliver, masanın üzerinde uzakları on kez yakınlaştıran dürbünü ve büyük bir şaşkınlık içindeki babasını görerek kendi sessizliğinde korunmuş bir çatışma içine düşer. İçinde kopan fırtına ile sessizliği de bir ironidir.

"Çektiğim acıya, yenilgiye ve kötülüğe gömülmüştüm iyice. Yer yarılrsa da içine girsem, bir daha hiç çıkmasam diye düşünüyordum" (38).

Oğlundan ummadığı böyle bir davranış karşısında adeta şok geçiren babası "dinsiz olduğunu açıkça belirttiği halde yüzyıllar boyu kiliselere gidip gelen kuşakların sesiyle" bağırmaya başlar:

"İnsan soyu... ne demeli... bütün bu kitaplar... filmler... gazeteler... bütün bu cinsellik... kötü şeyler bunlar... KÖTÜ." (39).

İnsanlığın temel içgüdülerinden olan cinselliği bu kadar kötülemesinin nedeni, Stilbourne'un verdiği dar zihniyetten kaynaklanmaktadır. Ona göre Oliver'in Evie gibi kenar mahalle kızları ile ilişkiye girmesi pek çok hastalık için davetiye niteliği taşımaktadır. Her türlü suçlamayı tam bir teslimiyet içinde kabul eden Oliver, babasının "Stilbourne'un bütün hastalıklarını sağıltan ilâçları hazırlayışını gözleyerek" (40) yok olduğunu hisseder. Babası fizikî olarak tüm hastalıkları iyileştiren ilâçlar yapmasına rağmen, insanların -hatta kendinin- ruhlarında boy gösteren hastalıklar için hiçbir ilâç hazırlayamaz. Böylece Golding burada yine bir ironi kullanmış olur.

Bu olaydan sonra Evie, doktor Ewan'ın asistanı olan doktor Jones ile girdiği ilişki sonucunda kasabadan ayrılarak Londra'daki teyzesinin yanına gitmek zorunda kalır. Oliver Evie'nin kasabadan ayrılmak zorunda kalışının gerçek nedenini yıllar sonra öğrenir. Evie ise kasabadan ayrılmak zorunda kalmasına Oliver'in neden olduğunu düşünmektedir. Evie Oliver'in kendisi ve babası hakkında çok şey bildiği kanısındadır. Çünkü Evie'ye göre Oliver onun, babasının sesiyle

uyarıldığını, onbeş yaşından beri ilişkide bulunduğunu, vücudundaki garip kırmızı izlerden babasının sorumlu olduğunu bilmektedir ve bildiklerini kasaba halkına anlatmış ve hep birlikte bu alt tabakadan insanlara gülmüşlerdir. Bu düşünce ile Evie, son karşılaşmalarında:

"Anlatıp gülmeye devam edersin

.....

.....

"Babamla beni" (41)

der. Oysa Oliver, bilindiği gibi bu izlerden hep Wilmot'u sorumlu tutmuştur. Babası ile Evie arasında böyle bir ilişkiyi aklına bile getiremez. Çünkü Stilbourne'un kalıpları içinde yetişmiştir ve bu tür bir ihtimali düşünecek kadar bu kalıpların ötesine gidemez. İki yıl sonra Evie'yle yeniden karşılaşır. Oliver, Oxford'dan tatil için Stilbourne'a dönmüştür. Evie de babasının ölümü üzerine birkaç günlüğüne dönmüştür Stilbourne'a. Bir akşam üstü panayırda karşılaşır- lar. Evie sosyal durumunu düzeltmiştir.

"O korkunç toplumsal merdivende bir iki basamak yükseğe tırmanmıştı"(42).

Londra'da yaşayan, patronunun her dediğini yerine getiren, iyi giyimli, havalı bir sekreterdir artık. Evie Oliver'i gözlüklerinden dola- yı yarı alaylı över. Bir bara giderler. Oliver Evie ile tekrar iliş- kiye girebileceğini düşünür. Ancak Evie'nin eşi dostu arayacağını du- yunca onunla duyarsızca alay eder.

"Sen mi, hangi eşi dostu ?" (43).

Daha da ileri giderek yüzüzce Yüzbaşı Wilmot'dan bahseder. Ancak bütün bu olaylar Evie'nin onbeş yaşında iken Oliver'in ona sahip ol- duğunu söylemesi üzerine sönüp gider. Golding burada yine ironik bir, durum yaratır. Oliver Evie'yi av olarak görmesine rağmen sonunda ken- disini bir kurban durumuna düşer: Evie'nin kendisini ve babasını akla- mak için kullandığı kişi. Oliver bu sözlerden sonra bardan dışarı ka- çar. Yanına gelen Evie son bir kez Stilbourne'un insanlarını sert bir dille eleştirir. Böylece onca yıldır üstünde baskısını hissettiği sosyal piramidi nefretle gözler önüne serer. Bu konuşmalar esnasında

Oliver o izlerden kimin sorumlu olduğunu anlar. Bu ana kadar Oliver bizim gözümüz olmasına rağmen, olaylar arasında bağlantı kuramaz ; ancak işte bu noktada Evie gerçeğini kavrar. Kendi babası tarafından daha onbeş yaşında kirletilen Evie ömür boyu temiz kalmak, sevgi görmek isterken sadece o "kahrolasınca lânet olası" bedeni istenen bir nesne olmuştur (44).

"Evie'nin saf ve temiz kalmak için ömür boyu çarpındığını anlamıştım birden" (45).

Ama yapılacak hiçbir şey yoktur. Herkes kendi yoluna gider. Evie'nin arkasından gitmek istemesine rağmen evinde bir ışığın yandığını, "annesinin bir perdenin önünden baktığını" görür. Aslında Stilbourne'un değişmez doğruları içinde yetişen Oliver, annesini ve ışığı görmemiş olsa da gidemezdi. Çünkü bu doğruları çığneyecek yapıda ve cesaretle değildi. Golding'in bu ışığı ve annenin bir perdenin önünden geçmesini sembol olarak kullandığını görürüz. Pencerelelerin arkasından diğer evleri gözetlemek Stilbourne'un özelliklerinden biridir. Işık, "Mumhane Bayırının karanlık ağzından" (46) içeriye giden Evie'nin arkasından gitmemesi için Oliver'e bir uyarı niteliği taşımaktadır. Alt sınıf insanların yaşadığı Mumhane Bayırının karanlık ağızı sanki bir lâğım girişine benzetilmiştir. Tüm bunlar Stilbourne'un özelliklerini singeler. Birinci bölüm böylece sona erer.

Oliver değer yargıları hiç değişmeyen küçük bir kasabada, bu değer yargılarınca kuşatılan dairede yetişen bir gençtir. İçe dönük bir kişiliği vardır. İlk gençlik aşkı olarak Imogen Grantley'e ruhen bağlıdır. Onun için Imogen kutsal bir varlıktır. Oliver doğuştan gelen patolojik boyutlu anlayışsızlığının farkındadır.

Evie romanda pek anlatılmamış "kompleks" bir karakterdir. Kasabanın kenar mahallesinde oturan kasaba tellalının ve garip Bayan Babbacombe'un kızıdır. Bayan Babbacombe kendi sınıfının üstündekileri, her gördüğü yerde, karşılık görmeyeceğini bildiği halde selamladığı için kasabanın garip kişileri arasına girmiştir. Mumhane Bayırında oturduğu halde ait olduğu sınıftan diğer insanlarla konuşmaz. Bay Babbacombe yalnızca kasabanın tellalı değil, aynı zamanda mübaşir, başıboş köpekleri toplama görevlisidir. "Onsekizinci yüzyıldan kal-

ma tellal üniforması giydiğinde" kasabalı onunla alay eder. İriyarı ve sert bir insandır. Böyle garip ebeveynleri olan Evie geldiği sınıfın tüm özelliklerini taşır, güzel konuşamaz ama kışkırtıcıdır.

"... Çevresine yine -neredeyse elle tutulabilecek kadar somut- bir cinsellik havası yayıyordu" (47).

Babasının baskısı altında olan Evie, birinci bölümün anlaşıl-mamış karakteri olarak önem kazanır. İnsanlardan sevgi beklediği halde sadece kabalık ve ilgisizlik görür. Kendi babası da dahil olmak üzere çevresindeki tüm erkekler onun vücudu ile ilgilidirler . Evie nesneleşir. Kadınlar ise onu Stilbourne'daki hassas dengeleri için tehlike oluşturan bir yaratık olarak düşünürler. Evie tamamen yeteneksiz bir kız değildir. Bayan Dawlish'den şan, Wilmot'dan steno dersleri alır. Fakat bunlar ona Stilbourne'da istediği yeri vermezler. H. Babb'ın The Novels of William Golding adlı eserinde çok yerinde bir biçimde tesbit edildiği gibi "Evie, kasabanın serbest kadını tipinden daha fazla bir anlam" taşımaktadır. O boş bir karakter değildir. En azından Stilbourne'daki toplumsal piramidin ve bu piramitte kendi yerinin farkındadır. Açıkça belirtmese de bu piramitte saygın bir yer edinmek ister. Golding, Evie'yi aşağı tabaka dili ile konuşturmaktadır. Robert'in kazası hakkında "Sakat kalıcak be'ki" (48) der. Oliver'e Yüzbaşı Wilmot'dan "isteno" dersleri aldığını söyler. Son karşılaşmalarında Oliver'e:

"Sen hiç büyümeyecek misin? Sen, anan ve baban. Başkalarından çok üstünsünüz değil mi? Sizin evinizde banyo var. "Ben Oxford'a gideceğim" Bilmezsiniz... hamam böceklerini... neyse salıya kadar sabır" (49)

diyerek Oliver'in şahsında Stilbourne'u eleştirir.

Bütün romanda olduğu gibi, birinci bölümde de müzik belli bir yer tutar. Oliver Robert'in bozuk motosikletini almak istemesi-ne izin vermeyen anne babasına karşı öfkesini piyanodan çıkarır. Sol yumruğunu piyanonun cilalı ceviz kaplamasına indirir, tahta çatlar.

"Piyano yediği yumruktan fazla zarar görmemişti. Daha doğrusu yumruk yemekten zaten ayakta duracak hali kalmayan bu yaşlı alet bu son yumruktan fazla etkilenmemişti. Çok yaşlıydı zaten" (50).

Oliver düşüncelerinde piyanoyu kişileştirmiştir. Piyanoyu, duygularını boşalttığı kimse olarak görür. Endişelendiği, beklenti içinde olduğu, Imogen'i ya da Evie'yi düşündüğü zaman piyanoya sarılır.

"Chopin'in do minör etüdü Imogen Grantley'e duyduğum büyük, umutsuz ve soluksuz aşkı çok iyi dile getirdiği için çalışıyordum gün boyu" (51).

Aynı parçada Evie'ye duyduğu tutkuyu da bulmaktadır.

Burada müziğin bir başka fonksiyonu da sınıf farklılığını vurgulamasıdır. Müzik kişiyi, sınıfı ve diğer sınıflar içinde ayrıcalıklı kılan bir araçtır. Özellikle piyano ya da keman çalabilen kimseler üst ya da üstorta sınıftan gelmekte idiler.

Bu bölümde dikkati çeken bir diğer nokta da Golding'in yer yer telgraf konuşmalarını andıran kesik, kısa konuşmalara yer vermesidir. Örneğin anne, Oliver'e Ewanlarla aynı sınıftan olmadıklarını yakınırken bu tip konuşmalara yer verilir.

"Boby Ewan. Keşke siz ikiniz. Ama o yılın büyük bir bölümünü yatılı okulda..."(52).

Ya da Evie ilişkilerinin ilk başlarında Oliver'e tipik bir genç kızın arzularını andıran isteklerini açıklarken bu konuşmalara rastlanır.

"Herşeyden çok bunu isterdim. Uçabilmeyi, dansetmeyi de tabii.. bir de şarkı söylemeyi... ünlü bir şarkıcı olmayı, yolculuk etmeyi..."(53).

Oliver'in konuşmaları da böyle bir özellik taşır.

Golding bu tip konuşmalara toplumun dar kalıplarını, toplumdaki fertlerin arasındaki iletişim kopukluğunu anlatmak için yer vermiştir.

II. B Ö L Ü M

Bu bölümde sınıf farklılığı ve Oliver'in ruhsal yapısı daha belirgin bir durum kazanır. Günlük öğeler artmıştır. Evie ile yaşadığı serüvenden sonra Oxford'a giden Oliver, orada birinci dönemi bitirdikten sonra tatili geçirmek için Stilbourne'a döner. Ancak Stilbourne'a gelmeden Barchester'da epey vakit geçirir.

"Barchester'da nedenini anlamadan epey oyalandım" (1).

Geçmişe ait bazı olaylardan -örneğin Evie ile aralarındaki ilişki, Imogen'e duyduğu aşk- doğabilecek pürüzlerin ortaya çıkma olasılığı ortadan kalkmıştır. Evie Stilbourne'dan ayrılmış, Imogen bir başkasıyla evlenmiş, Oliver de Stilbourne kurallarına uygun , "aklı başında" (2) bir öğrenci olmuştur. Bu yüzden otobüste "vicdanım rahat" diye düşünür. Ama kitabının arkasına gizlenmesi, Stilbourne'a giden en son otobüse binmesi birşeylerin ters gittiğinin göstergesidir. Oliver yaşadığı hayattan tatmin olamamaktadır.

Stilbourne'a döndüğünde anne ve babası Opera topluluğunun bir çalışmasından eve dönmektedirler. Böyle zamanlarda olağan dışı canlı olan annesini gören Oliver, Stilbourne Opera Topluluğunun faaliyetinde olduğunu düşünür. Bu durumlarda orkestrayı ayarlayan annesidir. Anne seçimini her zaman özenle yapar. Çünkü bu seçkin topluluğa alt sınıflardan, Mumhane Bayırında yaşayanlardan kimseler asla giremez. Golding burada sınıf farklılığını vurgulamak için müziği bir araç olarak kullanarak ironik bir durum yaratmıştır.

"Sanat herkesin paylaşabileceği bir şeydir, ama herşeyin de bir sınırı vardır"(3).

Alt sınıftan hiçbir kimse, Evie gibi sesi çok güzel olsa da, Stilbourne Opera Topluluğuna giremez. Hiç kimse Mumhane Bayırı ile kasaba arasındaki görülmez sınır çizgisini aşamaz.

"Kimse bu çizgiden söz etmez, ama varlığını herkes bilir"(4).

Aslında kendilerini üst sınıftan gören kimseler de ruhen incelmemişlerdir. Aralarında güzel konuşan, güzel bir oyun sergileyen kimse yoktur. Golding, her iki sınıfı da ruh yapıları açısından bir-

birine benzettir. Ancak bu gerçeği de Oliver'den başka kimse bilmez . Oliver "kendimiz tragedyayızdır biz" diye düşünür. Kasaba kendi kabuklarının içine çekilmişti. Radyodan dünya haberlerini dinlerken bile düzenleri bir an için altüst olur. Çünkü kasabanın dışında alışık olmadıkları Stilbourne'un "doğrularının" geçersiz olduğu yabancı bir dünya vardır. Bu bölümde Stilbourne, piramit gibi kapalı bir dünyadır. Ancak bazen toplum hareketlenerek dalgalanmaya başlar. Oliver, Stilbourne'u kişileştirerek toplumdaki bu geçici değişikliği şöyle tasvir eder:

"Atardamar arada bir yangılanır, kan basıncı artar...ve son gösterinin ardından ölüm döşegine yatırılan dernek gözlerini açarak yaralarını yalamaya koyulur"(5).

Burada hayvan imgesi vardır. Yaralı bir hayvan yaralarını kendisi iyileştirdiği gibi, bu topluluk da kıskançlıkları bir süre unuttur. Bu küçük kasabada herkes birbirine üstün olmaya çalışır. Bu durum Stilbourne Opera Topluluğunun rol dağılımında bile göze çarpar. Baş rolü alamayanlar diğerlerine küser. Bayan Underhill'e baş rol verilmediği için belediye başkanı olan yaşlı babası, salonunu bu topluluğa vermez. Topluluk daracak bir salonda gösteri yapmak zorunda kalır. Reisin bu hareketinin nedeni açıklanırken, Oliver ile annesinin arasındaki karşılıklı konuşma telgraf dilini andırır.

"Anne: Kızının yüzünden!

Oliver: Yani o kadın...?

Anne: Evet öyle!

Oliver: Olamaz!

Anne: Öyle işte. Şimdi anlıyorsun değil mi?" (6).

Burada yer alan karşılıklı konuşma bir romandan çok bir oyuna, aitmiş gibi görünür. Golding bütün roman boyunca yer yer karşımıza çıkan bu kısa-kesik karşılıklı konuşmaları özellikle insanlar arasındaki iletişim eksikliğini belirtmek için kullanmıştır. Oliver'in bu konuşmadan çıkarılan açık şaşkınlığı, onun Stilbourne anlayışından kaynaklanır. Stilbourne'lu olarak herşeyin mutlak olduğunu bilir. Bölümün hemen başlarında Oliver'in ilk aşkı Imogen'i unutmadığını anlarız. Toplulukta söz sahibi olan annesi, Oxford'dan henüz gelen Oliver'e

oyundan ve profesyonel yönetmen olan Evelyn De Tracy 'den bahseder . Bay Claymore ve Imogen'in çok uyumlu bir çift olduklarını anlatır. Anne bu bölümde Claymore'un sesini sivrisinek sesine benzeterek ona karşı olan duygularını dile getirirken, Imogen ile Claymore arasında bir karşıtlık vardır. Birinci bölümde de aynı benzetmeyi Oliver yapmıştır. Oliver Imogen'i tıpkı bir prensese benzeten annesine katılır. Eski aşkının yeniden alevleneceğinden korkan Oliver şöyle düşünür:

"Bilmezmiydim. Keşke Oxford'dan hiç gelmeseydim"(7).

Bu düşünce içindeki Oliver'e annesi müzikalde ufak bir rol verildiğini söyler. Oyun, kaba komedi türünde, sanat değeri olmayan bir müzikaldir. Golding, bu tür insanların oluşturduğu topluluklarda daha ileri gidilemeyeceğini vurgular. Oliver tüm itirazlarına rağmen , her dediğine uyulması zorunlu olan annesine boyun eğer. "Ağzımı açtım ... ve kapattım" (8). Daha sert bir çıkış yapma cesaretinden yoksundur. Oliver'e çingene kemancı rolü verilmiştir. Çalacağı parça Evie ile ilişkisi sırasında hemen her gün çaldığı parçadır. Golding'in bu parçaya ikinci kez yer vermesi anlamlıdır. Bu parçayı Evie ile ilişkisi sırasında üç hafta süreyle her gün çalan Oliver, aynı parçayı ilk aşkı Imogen ve kocasının "eşsiz bir çift" olarak oynadıkları müzikalde çalmakla ironik bir durum ortaya çıkar. Ayrıca müzik, Golding' in birbirinden bağımsız gibi görünen her iki bölüm arasında ustaca kullandığı bağlayıcı unsurlardan biri durumundadır.

Ertesi gün annesiyle provaların yapıldığı Belediye Sarayı'na giden Oliver, Imogen, Bay Claymore ve De Tracy ile karşılaşır. Bu kez Oliver, Bay Claymore'un sesini "buzlu camda gezdirilen tırnağın çıkardığı sese" (9) benzeter. Buzlu camda gezdirilen tırnak sesi insanda nasıl bir ürperti yaratırsa, Claymore'un sesi de aynı etkiyi uyandırır.

İkinci bölümde atmosfer, birinci bölüme oranla daha hafiftir. Provada ortaya çıkan tartışmalar, sırasını bekleyen oyuncular gülünç bir tarzda işlenmiştir. İkinci bölümde Oliver'den daha fazla ağırlık verilerek işlenen Evelyn De Tracy de gülünç bir biçimde anlatılır . Oliver, De Tracy 'nin dış görünüşünü ikinci bölüm boyunca serpiştirilmiş pek çok detayla anlatır. Aynı detaylı anlatım iç durumunda uygulanmaz:

"Çok zayıftı, boyu da çok uzun. Paçalarında dublesi olmayan siyah-beyaz kareli pantolon, neredeyse dizlerine kadar inen bir ceket giyiyordu, yeleği işlemeliydi. Onun üstünde siyah bir fular görünüyordu. Gömleğinin yakası kelebek yakaydı"(10).

De Tracy 'in en önemli bir özelliği de devamlı titremesidir.

"Uzun yüzünün ifadesi değişmiyor, yüzünden hiç silinmeyen baygın gülüşü olduğu gibi kalıyor, ama uzun etsiz gövdesi titriyordu... Bacaklarına da yayılıyordu titremesi" (11).

Oliver, Evelyn De Tracy 'in kendisine "baygın baygın" gülümseyişine dikkat eder. Oliver, Evelyn'in çok büyük olan gözlerini birlardo toplarına benzeter. Başında çok az saçı vardır. "Gülüşü dostça bir gülüş olmakla birlikte çeşitli anlamlara da gelebilir" (12) diye düşünür Oliver. "Sesi yumuşacık, dupduru bir sestir, malının değerini bilirmiş gibi damla damla akıtıyordu sözlerini" (13).

Bu bölümde en önemli ikinci karakter Evelyn'dir. Golding bunu vurgulamak için yalnızca onun dış görünüşünü en ince ayrıntısına dek verir. Müzikalin baş oyuncusu Claymore provada şımarıklığa varan huysuzluklar yapar. Stilbourne'un en zengin adamının şımarıklıklar yapması, kibirli olması çok normaldir. Claymore oynadığı oyunda bile üstünlük taslar. Howard S. Babb'ın The Novels of William Golding adlı eserinde belirttiği gibi oyun Stilbourne'un sınıf bilinci tarafından yönetilir. Bay Claymore rol aldığı bir oyundan söz ederken, gayet mağrur bir şekilde "Benim kılıcım vardı. Kılıcım, atım ve bir sürü uşağım" (14) diyerek o anki durumunu belirtir. Norman Claymore' un bu kadar kibirli olması nisbetinde Evelyn De Tracy de o kadar pohpohlayıcıdır. Ancak herkesi överken yüzünde hep aynı gülümsemenin olması da dikkati çeker. O herkesi bu yöntemle idare etmeye çalışır. Prova esnasında Oliver'in kemanı Bay Claymore'un sesini bastıracağı için, Oliver'in annesi ile Bay Claymore arasında bir tartışma çıkar. Evelyn de Tracy her ikisine de güzel sözler söyleyerek olayı kapatmak ister. Evelyn De Tracy'nin Oliver'in kemanına kıskı takılması yolundaki önerisine anne şiddetle karşı çıkar. Anneye göre eczacının oğlunun kıskıllı kemanla sahneye çıkması, herkesin onu öyle görmesi olmayacak iştir. Bu yüzden oyunda müzisyenlere yeterince saygı gös-

terilmediğini söyler. Ona göre müzik saygın sınıfa özgü bir hobidir. Golding, anneyiböyle konuşturmakla, Stilbourne'da müziğe gerçek değerinin verilmediğini vurgulamak ister. Oliver, Bay De Tracy'nin o baygın gülümsemeli bakışı altında bir penilik para kullanarak bu sorunu çözer. De Tracy, Oliver'e dahillik payesi verirken Norman da çok yorulduğunu belirtir. Bunlar hem çok basit, hem de gülünç durumlardır. Provada ikinci bir tartışma da Oliver'in ikinci rolünde ona hitap ediş şekli kararlaştırılırken çıkar. Annesi Oliver'e çavuş ya da asker denmesine bozulur. Koskoca eczacının oğlu, toplumsal piramitte bulunduğu yere uygun bir hitap şekline lâyıktır. Burada da Golding ön plana yine sınıf olgusunu getirir. Golding'in önemsiz olaylar içinde önemli konuları işlediğine bu küçük tartışmalar örnek olarak gösterilebilir. Aynı zamanda Golding, Stilbourne'da yaşayan insanların ne denli yüzeysel olduklarını bu tartışmalar aracılığıyla göz önüne serer. Konu kendisi olmasına rağmen Oliver susmayı yeğleyerek bu tartışmalara hiç karışmaz: "Onlar geleceğimi kararlaştırırken ben, kemanımla yayım elimde sessizce bekledim" (15). Bay De Tracy Oliver'e rolünü anlatırken birkaç kez Oliver'in o "güzel erkekçe yürüyüşünü" över. Bu tip imalar Golding'in bizi De Tracy'nin karakterine hazırlamasından kaynaklanır.

Bay De Tracy anne ile Claymore arasındaki tartışmalar hakkında da "Sanatçı bunlar, gerçek birer artist!"(16) diyerek ironik bir durum yaratır. Aslında hiçbirisi gerçek sanatçı değildir. Hepsi de amatör oyuncudur. Birbirlerine karşı üstünlük gösterisine girişmişlerdir. Ayrıca amatör oyuncular için bu sözleri söyleyen bir profesyonel yönetmenin sanatçıları hicvetmesi durumu da olabilir. Yönetmen kendisini sanatçı olarak gören ve her dediğinin yapılacağını zanneden kişilerle alay etmektedir. Örneğin Bay Claymore bir daha bu işlere girilmeyeceğini belirtirken abartılı ve yapmacık bir şekilde "Bir daha mı? Aaaa yooo yooo asla" (17) diye şarkı söyler. Tüm bu komiklikler gösterişten kaynaklanır.

Oliver'e oyunda gerekli olan kostümleri Claymore ve Oliver'in annesi sağlarlar. Mızrağı da kasabanın tamircisi Henry hazırlar. Bu bölümde Henry'yi Stilbourne'daki sosyal piramidin ortalarından yukarılara tırmanma yolunda görürüz. Oliver onu sırtında takım elbise

büroda çalışırken bulur. Henry Oliver'in üstündeki son moda pantolonla alay eder.

Oliver'in kostümlerinin hazırlanışı, Oliver'in bunları denemesi atmosferi gülünçleştirir. Anne, Oliver'in kostümlerini hazırlarken yaşlı müzik öğretmeni Bayan Dawlish'den bahseder. Yaşlandığını, kulaklarının iyi duymadığını, notaları birbirine karıştırarak gülünç duruma düştüğünü anlatır. Claymore'un çok huysuz olduğunu, De Tracy'nin de onu pohpohlamakla yola getirdiğini söyler. Burada da Golding ironi yaratarak kasaba halkına özgü bir özelliği ortaya çıkarır. Anne de Bay Claymore kadar huysuzdur. De Tracy her ikisini de pohpohlayarak yola getirir. Ancak anne bu şekilde Claymore'un idare edildiğini söyleyerek, ironik olduğu kadar gülünç bir durum yaratır. De Tracy, inandırdığı halde annenin oluşturduğu müzik topluluğunu da överken daha önce hiç böyle bir orkestra dinlemediğini söyler. Bu esnek, iki anlamlı bir cümle olmasına rağmen anne bunu De Tracy'nin hayranlığının işareti olarak kabul eder. Oliver kostümlerin provası bittikten sonra mızrağı almaya Henry'ye gider. Mızrağın hazır olmadığını görünce Henry'yi çocukluğundan beri her işin altından kalkan biri olarak gördüğünden dolayı bu duruma şaşır. Oliver'in o akşam oyunun yapılacağı salona üstünde kostümlerle giderken duyduğu utanç, onun kişiliğini daha iyi vurgular.

"Hepsini tanıyordum. Günlük hayatta bile sokakta rastladığımda, yanlarından geçerken yüzümün kızarmaması, ayaklarımın birbirine dolanmaması için çok dikkat ederdim... göze batmayan biri.... görünmez adam olmayı umardım" (18)

diye düşünür. Oysa şimdi garip kostümlerle kaçtığı insanların arasından geçecek, "kısıp sesli" kemanıyla onların kulaklarını tırmalayacaktır. Oliver'in içine dönük kişiliği bu bölümde de dikkat çeker. Oyun sırası kendisine geldiğinde sahneye çıkar. Kemandan parayı çıkardığını, yerine koymayı unuttuğunu hatırlar ama çok geç kalmıştır. Sahneye çıktığında herkes onu tanır. Çünkü o üst orta sınıftan geldiği için ayrıcalıklıdır. Salondakiler birbirlerine "Bak eczacının oğlu" diye onu gösterirler. Bu tezahüratın verdiği coşkuyla Oliver parçayı sonuna kadar çalar. Annesi de bu duruma çok sevinmiştir. Oliver parça bitince dışarı çıkar. Salonun dışında kaldırımda Bay De Tracy'yi

görür. Bir bara gidip içki içmeyi teklif eden De Tracy yolda Oliver' in müziği hakkında "kahrolasıca rakibinin hoşuna gitmemiştir herhalde" diyerek Claymore hakkında gerçek duygularını belirtir. Evelyn, Oliver'in Imogen'e karşı duygularını sezmiştir. On sterlin para ve gidiş-dönüş tren bileti karşılığında üçüncü sınıf bir oyunu yönetmeye gelen Evelyn, aslında Stilbourne'u iyi tanımıştır. Stilbourne Opera Topluluğundan bahsederken de kısa kısa "Ben böyle toplulukları çok gördüm. Çok oyun yönettim, Günahlarımın cezası olarak, bunun için bu insanları iyi tanırım. Hele o kızı" (19) der. Imogen'den bahsetmektedir. "On sterline katlanılmaz bunlara. Yüz sterline, bin sterline de katlanılmaz" (20) diyerek Imogen ve kocasının çok küstah ve kendini beğenmiş olduklarını belirtir. Oliver'in gerçeği tüm çıplaklığıyla ortaya koyan bu sözlerden etkilenmesi kaçınılmazdır. Gilding Oliver'e gerçeği bir yabancı aracılığıyla gösterir. Çünkü bir Stilbourne'lu Stilbourne doğruları içinde yaşar. Bara giren Oliver, De Tracy'nin isteğiyle bir koltuğun yerini değiştirir. "O tarihi kuruluşun içindeki eşyaların yerlerini değiştirmek kolay iş değildi" (21) diye düşünür. Çünkü Stilbourne'un bir parçası olan bu barda bile hiçbir şey kolay kolay değiştirilemez. Herşey kendi içine kapalıdır. Ancak yine de "pek çok şeyin değişeceğini hissederek" Tracy'nin dediğini yapar. Tracy Oliver'in bu gülünç oyuna katılanlar arasında insan olan tek kişi olduğunu söyler. Evelyn'in Stilbourne'u böyle apaçık yargılaması ve içtiği içkinin etkisiyle gevşeyen Oliver birden çevresindeki duvarları yıkmak ister: "Herşey... yanlış. Ne doğru ne de dürüstlük var" (22) der. Stilbourne'un üstündeki göğü Stilbourne'luların çatı olarak gördüğünü söyler. "Onların çatısı...bir de bedenlerimizi saklamak için harcadığımız çaba, hiç söyleyemediğimiz sözler, ağza alamadığımız konular, tanışmayı göze alamadığımız insanlar... ve müzik adını verdikleri şu aşağılık tımbırtı. Gerçek müzik değil. Bir yalan", diyerek Stilbourne'a olanca nefreti ile isyan eder. Tüm kalbini bu yabancıya açmıştır. Oliver'in göğü çatıya benzetmesi, Stilbourne hakkındaki düşüncelerini açığa çıkarır. Her tarafta iki yüzlülükle, yapmacıklıkla, yalan ve gösterişle karşılaştığını ima eder. Müzik bile Stilbourne'da asal fonksiyonunu yitirmiştir. Oliver daha da ileri giderek alt sınıftan gelen bir kızla

yamaçta ilişki kurduğumu anlatır. Son olarak da gerçeği aradığını belirtir. Aslında Oliver'le kendi çıkarı doğrultusunda ilgilenen Evelyn'in Evie'yi kıskandığını söylemesi güzel bir ironidir. Oliver'in gerçek hakkında konuşması üzerine de cebinden pek çok resim çıkartır. Bu resimlerde Evelyn balerin kıyafetleri ve kadın makyajı içindedir. Bazı fotoğraflarda ona bir delikanlı eşlik etmektedir ve bu resimlerde "birbirlerinin gözlerinin içine hayranlıkla bakıyorlardı" (23).

Bazı önemli ayrıntıların bölük pörçük ifadelerle verilmesi her üç bölümde de uygulanır. Burada Evelyn'in eşcinselliği hakkında açık bir ifade yoktur. Ancak Golding'in özellikle belirsizleştirdiği ayrıntıları birleştirmek okuyucunun görevidir.

Oliver birinci bölümde Evie'ye gösterdiği anlayışsızlığı Evelyn'e de gösterir. İçinde yaşadığı değerler tarafından öylesine hapsedilmiştir ki hiçbir şey anlayamaz ve katılasıya güler. Evelyn bu tepkiye çok içerler. Oliver'in bunların ne olduğunu sorması üzerine "bir komedi" (24) der. Ancak bu durum gerçekten komedi midir, yoksa tragedya mı? Kahkahalara boğulan Oliver kendine birkaç dakika önce çok yakın olan Evelyn'in birden çok uzaklaştığını farkeder. Oliver'e oyundaki ikinci rolüne geç kalacağını söyler. Evelyn Oliver'e Imogen'in gerçek değerini göstermiş, ama bunu karşılıksız yapmamıştır. Onu kendisi için kazanacağını ummuştur. İşte bu ironidir. Görünüşte onu Imogen'den kurtarmaya, ama gerçekte kendisine kazanmaya çalışır, kendisini anlamadığını görünce de hayal kırıklığına uğrar. Evelyn son olarak Oliver'e müzikalde Imogen'in şarkısını dinlemesini söyler. Oyuna geri dönen Oliver sahneden ayrılırken Imogen ile Claymore'un şarkılarını işitir. İşte o an gençlik aşkından kurtulur. Çünkü Imogen şarkı söyleyemediğine aldırmadan bir müzikalde şarkı söylemektedir. Müziğe duyduğu tutku Imogen'e duyduğu aşkı silip süpürmüştür. Çünkü Imogen'in müziğe saygısı yoktur. Birden Imogen'in pek çok konuda kocasına benzediğini kavrar ve bu kavrayışta büyük rolü olan Evelyn'i aramaya koşar. Onu alanda sarhoş bir halde bulur. Onu Barchester'e giden otobüse bindirirken Evelyn hiçbir tepki göstermez, ufak bir çocuk gibidir. Dünyayı umusamaz gibi görünür: "Dünyaya hangi açıdan baktığı belli değildi sanki" (25). Evelyn, Stilbourne'daki yapmacıklığı, yüzeyselliği bildiği ve tanıdığı halde yine onlarla birlikte

çalışır. Evelyn birinci bölümdeki Evie'den farklı bir karakterdir . Oliver her ikisini de anlayamamıştır. Evelyn'e de bu bağlamda anlaşılabilir karakter denilebilir, ama Evie ile tamamen farklıdır . İçinde yetiştiği Stilbourne'dan uzaklaşarak bu dünyadan kaçan Evie'ye biraz yakın hissederiz kendimizi, ona acırız. Oysa Evelyn bizde sempati uyandırmaz, iticidir. De Tracy'nin bu kasabaya etkisi Evie'nin tepkisi yanında yüzeyde kalır. Babb'ın da tesbit ettiği gibi , herşeye karşı gülmesi, kasabayı tanınması ve küçük görmesinin bir işareti ise de, herkesi ikiyüzlülükle pohpohlar, nefret ettiği bu dünyada yaşamaya hazırdır. Ancak yine de Oliver Stilbourne hakkında düşüncelerini ilk defa Evelyn'in yanında açıklar. Birinci bölümde Evie'nin izlenimini gördüğü anı ve onu yanlış yorumlayarak gülmesi o bölümün kritik noktasını oluştururken, ikinci bölümde Evelyn'in fotoğraflarına bakan Oliver'in onun eşcinsel olduğunu anlayamaması ve kahkahalarla gülmesi bu bölümün kritik noktasını oluşturur. İkinci kritik nokta birincisinden daha keskindir denir Mark Kinhead-Weeks ve Ian Gregor'un William Golding: A Critical Study adlı eserlerinde. Evelyn De Tracy'nin Stilbourne'un ümitsiz gösterişsizliği, boş gururu, adi çekişmeleri, hayalgücü körlüğü üstünde düşünmemizin bir aracı haline geldiğini belirtirler. Gerçekten de ikinci bölümde ağırlık Evelyn'e da Tracy'nin üstündedir. Oliver, olayların gözlemcisi durumundadır. Bu yüzden de Evelyn, otoritesini yalnızca sahnede komik bir biçimde uygulayan, görmüş geçirmiş gülünç bir figür değildir. Bu bölümün sonunda Evelyn'i yolcu eden Oliver, kendini kutlamak isteyenlerin arasına katılmak üzere, müziği anlamayanların arasına döner.

Bu bölümde karakterler detaylı incelenmez, ancak genel olarak Stilbourne hakkında bilgi verilir. Stilbourne'un toplumsal yapısı, kuralları hakkında ilk iki bölüm boyunca bizi bilgilendiren Oliver'dir. İkinci bölümün başlarında müzikaldeki rolünden ötürü kendini alkışlayanlar karşısında yüceltiğini hissetmesine rağmen, bu bölümün sonlarında Oliver, bu insanların müziği mahvettiklerini söyleyerek, bize büyüme yolunda olduğunu gösterir. Ayrıca zihnindeki Imogen imgesi de yıkılmıştır artık. Birinci bölümde Evie'nin yıkamadığı bu imgeyi ikinci bölümde yabancı ve eşcinsel biri yıkamıştır .

III. B Ö L U M

Üçüncü bölüm hem teknik hem de tema açısından daha ayrıntılı yazılmıştır. Golding bu bölümde derinleşir. Yazar olayları ikili bir bakış açısıyla hem küçük Oliver'in hem de yaşlı Oliver'in bakış açısıyla anlatır.

Bu bölümün başında Oliver orta yaşlı bir insan olarak çıkar karşımıza. Rahat arabasında otoyolda giderken birden ilerde Stilbourne yazılı levhayı görür. Onun bu levhayı görmesi rastlantısalıdır. Golding, roman boyunca bazı önemli olayları rastlantılar aracılığıyla gerçekleştirir. Birinci bölümde Evie'nin kolyesini bulması, ikinci bölümde Evelyn ile tanışması gibi. Bu yeni tanıtım levhası da diğer kasabalardaki levhalardan farksızdır. Stilbourne'u hep farklı bir yer olarak düşünen Oliver birden onun da aynı gezegende olduğunu farkeder. "Bizim kasabamız da başka yerleşim merkezleri gibi sıradan bir yermiş" (1) diye düşünür. Hiç niyeti olmadığı halde Stilbourne'a giden yola sapar. Uzun bir süredir kasabaya gelmediği düşüncelerinden anlaşılır:

"Ölülerle, yıkıntılarla karşılaşırsam kalbim parçalanır diye düşünerek oraya hiç dönmeye karar vermişim" (2).

Ama şimdi kasabayı merak etmektedir. Stilbourne'dan ancak arabasının içinde rahatça geçebileceğini düşünmesi, Stilbourne'un üzerindeki etkisini bir ölçüde göstermektedir. Yol boyu sıralanan vitrinlerinde "Williams" yazılı dükkanlardan Henry'nin hem kasabayı modernleştirdiğini hem de epey zenginleştirdiğini anlıyoruz. Benzin almak için istasyona gelen Oliver orada Henry ile karşılaşınca, yine büyüklerin yetkesini hissederek kendini ergin bir delikanlı gibi hisseder.

"Ayaklarım betona değer değmez ergenlik çağında bir delikanlı oldum yine" (3).

Ancak Oliver'in pahalı arabasını gören Henry, Oliver'in başarısından etkilenir.

"Henry'nin bu bilmediği başarıya karşı tavrı kişiliğinin çok derinlerine gizlenmiş bir özelliğini... ortaya koyuyor, acımasız Tanrıyı göz önüne seriyordu"(4). Henry maddeci dünyanın adamıdır. Onun

dünyasında tek güç paradır. Oliver'in başarısı ne olursa olsun ona saygı duyulmalıdır. Henry'yi ilk kez etkilediğini gören Oliver birkaç yıl büyüdüğünü hisseder. Henry'nin otomobil galerisini gezdirme teklifini de toplumsal konumlarına aldırmadan kabul eder. Çünkü Henry alt sınıftan gelse de artık kasabanın en zengin adamıdır. Galeride Bayan Dawlish'in arabasını gören Oliver onun öldüğünü öğrenir. Henry ona mezarın yerini tarif eder. Oliver hiç gitmek istemediği halde Henry'ye karşı çıkamaz, yine "yetişkin kişinin yetkesini" hisseder.

Oliver mezarlıkta büyük beyaz mermerden arp şeklinde yapılmış anıtın karşısında ilk duyumsadığı ağırlık duygusudur. Oliver önce duygularının ayırımına varamaz. Yaylana yaylana yürüdüğü için Bounce adı verilen Bayan Dawlish ölmüştür. Mezarın üstündeki kuru çiçeklerin düğün pastasına benzetilmesi Oliver'in ruhsal durumunu ortaya koyar. Bu objeler birbirlerine ne kadar ters ise Oliver'in duyguları da öylesine zıttır. Oliver mezarın ayak ucunda Henry'nin yazdırdığı, Bayan Dawlish'in sıkça kullandığı ama Bay Dawlish'e ait olan iki kelimeye dikkat eder: "Cennet Müziktir". İşte bu noktada Golding Oliver'in zihnine girer ve geri dönüş tekniğini kullanarak Oliver'in her iki bölümde de değinilmeyen çocukluk yıllarına döner. Oliver bu bölümde iki bakış açılı bir anlatıcıdır. Mark Kinkead-Weeks ve Ian Gregor'un William Golding: A Critical Study adlı eserde belirttikleri gibi(5) bu bölümde diğer bölümlerde olmayan bir teknik uygulanarak çocuk duyarlılığı ve yetişkin kavrayışı yüzeyden derinlere bir bakış açısı yaratmak için birleştirilerek yapı karmaşılaştırılır. Oliver üç yaşına kadar geçmişe döner. Bayan Dawlish'in mezarındaki sözcüklerin sahibi Bay Dawlish'i anımsar. Müzik kariyerinde başarıya ulaşamamış, anormal davranışları olan, ancak müzik aletleri sattığı bir dükkânı, evi ve parası olduğu için kasabada saygın bir yer edinen Bay Dawlish, kendisi gibi yeteneksiz olduğu halde kızını aynı kariyere zorlamıştır. Oliver'in o yaşta hatırladığı Bay Dawlish'e ait bazı fotoğrafımsı görüntüler zorlamalı gibi görünse de Golding bu görüntüleri yetişkin kavrayışı aracılığıyla verir. Örneğin Oliver henüz bebek arabasında dadısı tarafından gezintiye çıkarılır; gramofon çalarak para kazanan yoksul bir adamın müzik aletini Bay Dawlish'in kırmasını, etraftaki kirli

çocukları, gürültüye çıkan insanları en ince ayrıntılarına kadar anımsar. Oliver bu patolojik boyutlu davranışı ile Bay Dawlish' i "gerçekleşmeyen beklentilerinin dramını, önyargılarını şiddet eylemiyle ifade eden, hevesi kursağında kalmış bir adam" (6) olarak yorumlayarak küçük çocuk düşüncesini aşar. Oliver'in biraz büyüdükten sonra Bayan Dawlish'den ders alması kaçınılmazdır. Çünkü orta ve üst sınıflar mesleklerinin yanında biraz da müzikle uğraşmalıdır - lar. Ancak kasabada müzisyenlik mesleği hafife alınır. İnsanları fakirliğe sürüklediğine inanılır. Oliver müzik derslerine altı yaşında başlar. İlk karşılaşmada Bayan Dawlish'in görünüşüne ayrıntılarıyla yer verilir.

"Külrengi dümdüz bir etek, belinde bir deri kemer, onun üstünde siyah-beyaz çizgili bir bluz... Gömleğinin önünde siyah kahverengili taştan çirkin bir iğneyle tutturulmuş kahverengi boyunbağı. Bounce'un yüzünde herhangi bir pembelik ya da beyazlık yoktu. Suratı sapsarıydı. O sarı surat kirpiksiz gözleriyle kaşsız alına eklenince Avrupalıdan çok Çinliye benziyordu. Cinsiyeti de belirsizdi" (7).

Yine tüm bu tasvirlerin altı yaşındaki bir çocuğa ait olmadığını hissediyoruz. Bayan Dawlish'in evine ilk gittiği gün onu ve evini tanımlarken devamlı koyu renklere yer vermesi, Oliver'in müzik öğretmenine ve eve karşı korkusunu göstermekle kalmaz, atmosferi de karartır. Bayan Dawlish'in ruhsal durumu daha ilk müzik derslerinde verilmeye başlar. Piposunu içen Bounce "Pipo gibisi yok" (8) der demez pipoyu bırakır ve bir sigara yakar. Çok tutarsızdır. Daha sonraki derste Bayan Dawlish Oliver'in parmaklarını kemanda doğru notaların üstüne bastırınca canı yanan Oliver eve gitmek isteğiyle ağlar. Bayan Dawlish Oliver'i yanlış yorumlar ve onun lavaboya gitmek istediğini zanneder. Oliver eve gitmeyi umarken evin ikinci katına, çok daha karanlık bir yere gönderilir. Aralarındaki yanlış iletişimden gülünç bir ironi doğar.

"Ben onun dediğini yanlış anlamıştım, o da benimkini. Ne var ki anlaşmazlığı ortadan kaldırmak elimde değildi artık. Durumun gerektirdiğini yapmak zorundaydım. Olduğum yerde kalarak duvara dayandım. O uzak karanlık köşenin soğüğünden derim ve saçım buz tuttu" (9).

Olgunluk boyutuna varan bu davranış acaba ufak bir çocuğun korkusundan mı, yoksa olgun Oliver'in düşüncesinden mi kaynaklanmaktadır ? Oliver müzik öğretmeninden korktuğu halde annesinin "Oliver Bayan Dawlish'e tapıyor" demesi, bunu her fırsatta tekrarlaması, Oliver'in de "akıllı çocuk" olduğu için bunu kabul etmesi de ayrı bir ironidir. "Bizim toplumumuzda bütün iyi aile çocuklarının ana-babaları yavrularınının Bayan Dawlish'e taptıklarına inanırlardı" (10).

Oliver Bounce'a duyduğu korku nedeniyle kemandan nefret eder. Golding, Bayan Dawlish'i Oliver'e verdiği müzik derslerinde derinlemesine inceler. Oliver'in başarısız olduğu bir derste Bayan Dawlish'in sözlerinden, Bay Dawlish'in kızına karşı çok sert davrandığını anlarız.

"Ben gençken babam bana koca fügları kopya ettirirdi. Her parti için ayrı renk kalem kullanmamı isterdi. Bir notayı yanlış yazsam... Çat. Cetvel parmaklarımin üstüne inerdi hemen" (11).

Daha sonra müzik sınavı için onları Barchester'e götürmeye gelen şoförle tanışır. Olgun bir insan olarak baktığında Oliver onun samimi bir insan olmadığını düşünür: "Yüzü hüzünlü sorduğu soru bir şakaydı" (12). Ancak küçük bir çocuk iken onun yaptığı şakalardan etkilenmiş, onu sevmiştir. Stilbourne'lulara benzemeyen, "tınlı" bir sesi vardır. Henry arabada kendisi hakkında pekçok şeyi, yoksul ama çalışkan olduğunu, zengin olup adam sırasına girmeyi istediğini anlatır. Fıkra anlatır, şarkı söyler. Sonunda "müzik olmasaydı hayat neye benzerdi" (13) diyerek Bayan Dawlish'in dünyasına uzanır. Bayan Dawlish de hemen babasının o bilinen sözünü tekrar eder. Henry dönüşte Bayan Dawlish'e bir araba satın almasını teklif edince Bayan Dawlish onu çaya davet eder. Oliver daha sonraki günlerde müzik öğretmenininin her dediğine boyun eğdiğini anlatır. Onun etkisi altındadır ve bu etkiden asla kurtulamayacaktır.

"Ona hiç karşı çıkamıyordum. Bu boynu bükük uysallığım bir deli gömleği oldu benim için" (14).

Henry'nin Bayan Dawlish'e iki kişilik bir araba getirmesi , ona bedava ders vermesi hem Bay Dawlish'in hem de kasabalının deği-

şik açılardan dikkatlerini çeker. Babasının Bayan Dawlish'e "Müzik var, yetmiyor mu?"⁽¹⁵⁾ demesi düşündürücüdür. Bounce için tek dünya müzik olmalıdır. O başka şeylere el uzatmamalıdır. Kasabalı için ise Bayan Dawlish-Henry-Araba üçlüsü güncel konuşma konusu olmuştur. Kasabalı kadınlar dedikoduya bayılırlar. Mezarın başında geçmişi düşünen Oliver onları şöyle değerlendirir:

"Onlar, yani kadınlar, her evin önünde yükselen demir parmaklıkları kilitlerle, sürgülerle donanmış kapıları yeterli bulmaz, pencerelere de en keskin bakışın bile delip geçemeyeceği perdeler asarlardı. Sonra da bu perdelerin gerisine geçer, bu günkü anlayışla radar dalgası diyeceğim bazı dalgalar yayarak kimin ne işle uğraştığını anlardı... Yayılan dalgalar -belirli ölçüde- perdeleri delip her kadına, karşıdaki aileyi iyi kötü görme imkânı sunarken, her kadın aynı kalınlıktaki bir başka perdenin kendisini koruduğuna inanırdı"(16).

Ancak Oliver'in annesinin radarı dışında bir gizli silâhı daha vardı ki o da oğluydu. Haftada iki kez Bayan Dawlish'in evine gidiyor, aynı zamanda babasının hazırladığı ilâçları kasabadaki evlere götürüyordu. Orta yaşlı Oliver'in yorumuyla "gezegenler arası görev yapan casus uydulardan biri gibiydim"(17). Annesinin kendisini uydu olarak kullandığından habersiz olsa da, sınıf bilinci o yaşta kuvvetlenen Oliver, ilâç götürdüğü evlerden verilen bahşişleri kabul etmeyecek kadar "yoksul çocuk" (18) olmadığının farkındadır.

Üçüncü bölümde de müzik piyano aracılığıyla kişileştirilir:

"Piyano fildişi dişleriyle sırtıyordu perdelere"

"Evdeki tek canlı sırttan piyanoydu" (19).

Oliver, çocuk aklının yarattığı bir imgelemede Bayan Dawlish'in "koskoca karanlık bir boşlukta" (20) yaşadığını düşünür. Bayan Dawlish'in bu boşluğunun müzik olduğunu ilerde duyumsayacağız.

Üçüncü bölümde Oliver'in annesinin aracılığıyla kasabalının Bayan Dawlish ve Henry hakkında düşündüklerine yer verilir. Henry Bayan Dawlish'e bedava sürücülük dersi vermektedir. Ona göre Henry "kaz gelecek yerden tavuğu esirgemeyen" (21) bir fırsatçıdır. Bayan Dawlish'in yine sürücülük dersinden döndüğü bir gün müzik dersi için

evde bulunan Oliver'e Henry'i övünce, Oliver'in yeni öğrendiği bu deyimini kullanmak ve Bounce ile aynı fikirde olduğunu belirtmek için annesinin sözünü kullanması hem komik hem de ironik bir durum yaratır . Komiktir, çünkü gerçek anlamını bilmediği halde annesine özenerek o deyimini kullanmıştır. İroniktir, çünkü müzik öğretmenininin Henry hakkında söylediği olumlu sözlere katılmak isteğiyle bu sözü söylemiştir.

Bay Dawlish'in ölümünden bir iki gün sonra Oliver bir akşam üstü müzik dersi için Bayan Dawlish'in evine gider. Bayan Dawlish henüz kiliseden dönmemiştir. Oliver o koskoca karanlık evde korku içinde piyanosu, şöminesi, Bethoven'in büstü, Bayan Dawlish'in ve babasının birer resimleri olan müzik odasında bekler. Bir daha koridora çıkmaya cesaret edemez. Bir süre sonra eve gelen Bayan Dawlish müzik odasına girer. Oliver'in kemanının düşerken çıkardığı sestten müthiş bir şekilde korkar. "Gözleri öyle iri açılmıştı ki sanki gözkapakları yoktu" (22). Bu denli dehşete düşmesinin nedeni ölen babasının baskısını hala üzerinde hissetmesinden kaynaklanır.

Bay Dawlish'in ölümünden birkaç gün sonra Henry kasabaya taşınır. Kasabada ufak tamir işlerine bakar. Henry'nin kasabaya taşınması Bayan Dawlish'i mutlu etmiştir. Bir derse giden Oliver müzik öğretmenini kadın kıyafetleri ve makyajlı içinde görür ve çok şaşırır. Bu şaşkınlığı farkeden Bayan Dawlish büyük bir düş kırıklığıyla derhal eski haline döner. Oliver'in bu şaşkınlığı Stilbourne'un göstereceği tepkiyi simgeler. Stilbourne her türlü yeniliğe karşı son derece şüphecidir. Bu yüzden Henry'yi de uzun bir süre yabancı olarak görmüşlerdir.

Henry'nin kasabaya taşındıktan kısa bir süre sonra karısını ve çocuğunu da getirmesi Bayan Dawlish'in hayatını karartan en önemli olaydır. Bayan Dawlish'in Henry'den beklentileri ve Henry'nin karısını getirmesi trajik bir ironi yaratmaktadır. Oliver bu olayın Bayan Dawlish üzerindeki etkisini hala tam olarak anlayamamıştır.

"Ancak Bounce'u nasıl etkilediklerini, öğretmenimin düştüğü -ya da itilerek yuvarlandığı- utanç ve düş kırıklığı uğurumunun derinliğini bilemem" (23).

Henry ailesini getirdikten iki hafta sonra Bayan Dawlish'in evine taşınır. Kasabalı Henry'ye karşıdır. Onun Bayan Dawlish'i aldatıldığını, onu kullandığını düşünürler, Hepsinden önemlisi o bir

yabancıdır. Henry Bayan Dawlish hakkında "iyi ve kibar bayan" (24) demesine rağmen, onun çıkar düşkünü bir insan olarak görürüz. Bayan Dawlish'in ona karşı duyduğu aşkı kötüye kullanarak zenginleşen bir insan olarak değerlendiririz. Bayan Dawlish'in ise evine Henry ve ailesinin taşınmasını yalnızlığından kurtulmak için kabul ettiği açıktır. Hiçkimsesi yoktur, o koskoca evde yalnız yaşamaktadır. Yalnızlık duygusunun yanında Henry'ye duyduğu aşk da bu taşınmada etkili olmuştur. Ancak Bayan Dawlish Henry'ye ve karısı Mary'ye kendi malıymış gibi davranır. Burada da yine birinci bölümde görülen sahiplenme teması ortaya çıkar. Bu da bölümleri birbirine bağlayan öğelerden biridir. Aralarında Oliver'in derslerini bölen uzun tartışmalar vardır. Bir derste Oliver'in babasının gramofon çaldığını duyan Bayan Dawlish, Bay Dawlish'in gramofon çalan adama gösterdiği tepkiye benzer bir tepki gösterir.

"Baban bunu nasıl yapar... onun müzik sevdiğini sanıyordum. O pis, o aşağılık bayağı aletleri dinlemek" (25).

Bayan Dawlish gittikçe şişmanlar ve huysuzlaşır. Önceden cinsiyeti belirsiz olan Bayan Dawlish gittikçe erkekleşmektedir. Henry'ye karşı duyduğu engellenmiş aşk onu kasabanın acaipleri arasına sokacaktır. Bayan Dawlish ile yaptığı tartışmaların birinde Henry'nin "Senin müziğin var ya" (26) demesi, geçmişte Bay Dawlish'in bir tartışmada kızına söylediği sözü hatırlatır. Bu tartışmaya kulak misafiri olan Oliver sinsisi bir çocuk görünümünde, Bayan Dawlish'in Oliver'e tartışmayla ilgili bir soru sorması üzerine hiç duymamış gibi davranır. "Sinsisi bir çocuktum ama benim de müziğim vardı" (27) diye düşünür Oliver. Müzik sanki herşeyi bağışlatırmış gibi.

Yine bir müzik dersinde Oliver Bayan Dawlish'in gülünç bir şekilde "tek isteğim bana ihtiyaç duymanız" (28) şeklindeki yakarışını hisseder. Golding Bayan Dawlish ile ilgili, gülünç olmakla beraber trajik etki yaratan pek çok olay verir. Bayan Dawlish erkek gibi görünmeye çalışmakla birlikte içinde sevilme, sevme gibi insanî gereksinimleri hissetmektedir.

Henry Bayan Dawlish'in aşkından yararlanarak Bay Dawlish'in dükkânını ve dükkânın bitişiğindeki küçük evi alır ve garaj yapar.

Oliver'in annesi de tüm kasabalı gibi bu duruma üzülür görünmekle birlikte Bayan Dawlish ile alay etmektedir. Kasabaya çeşitli yenilikleri sokmayı başaran Henry artık adam sınıfına girmiş ve Bay Williams olmuştur.

O sıralar piyanoya aşırı bir tutkusu olan Oliver, piyano ile profesyonel olarak ilgilenmek ister. Bu konuyu müzik öğretmeni ile konuşur. Bayan Dawlish'in bu konuda Oliver'e anne-babasının ne düşündüklerini sorması üzerine Oliver bu arzusunun "açık-saçıklığını"(29) anlar.

"Düzenli bir aylık getirmeyen, emekliliği olmayan müzik mesleğinin ayıplanacak bir uğraş olduğunu anladım birden"(30).

Bu konuşma sırasında Bayan Dawlish'in Oliver'e müzisyen olmamasını, para kazanmak istiyorsa bir tamirhane açmasını söylemesi Henry'nin gerçek motifini bildiğini gösterir. Kendisinin ölene dek müzikle uğraşmak zorunda olduğunu belirtir. Çünkü zavallı Bayan Dawlish'in müzikten başka hiçbir şeyi yoktur. Müzik dünyasına hapsolan bu kadın dışarıda olup bitenlerin zaman zaman farkına varır.

Bayan Dawlish'in "ailesi" ile yaptığı kavgalar büyüdükçe büyür. Onlara sık sık gitmelerini söyleyen Bayan Dawlish'in arada bir "Henry ben ne olacağım" (31) diye haykırdığını işitir Oliver.

Bu kavgalar böyle tüm şiddetiyle sürüp giderken Oliver devlet piyano sınavlarına katılmak için tüm zamanını müziğe ayırınca anne ve babası bu çalışmaların kesilmesini, onu dünyada istediği yere getirecek olan fizik-kimya çalışmalarına zaman ayırmasını isterler. Onlara göre dünya fizik ve kimya üzerine kuruludur. Böylece Oliver eskisi gibi normal müzik çalışmaları için Bayan Dawlish'in evine gider. Bir kavgalarında kahverengi takımlar içinde Henry Bayan Dawlish'e hiçbir gönül borcu olmadığını, aldığını her zaman ödediğini söyleyerek onu iyice yıkar. Fakat en son darbe Henry ve ailesinin Bayan Dawlish'in evinden taşınmasıdır. Oliver'in Oxford'a gideceği günün arifesinde Henry taşınır. Anne Oliver'e o akşam "taparcasına sevdiği öğretmenine" veda etmesini söyler. Oliver boyun eğerek Bayan Dawlish'in evine girdiğinde müzik odasının kahverengi kapısının arkasından Bayan Dawlish'in sesini duyar. Duyarlı bir kulağa sahip olan Oliver içeride garip sesler çıkararak ağla-

yanın Bayan Dawlish olduğunu anlar. "Hiçbir öğretmenin yardımı olmadan yüreğindeki duyguları ağlayarak boşaltmayı öğreniyordu"(32). Henry'nin yokluğunun verdiği acı içinde Bayan Dawlish kendi yalnızlığında ağlamayı öğrenmektedir. Bu durumda bile Oliver'in müzik öğretmenine yakınlaşamadığını görürüz. Bu durumu yadırgayan Oliver "diken diken olan saçlarıyla" (33) oradan kaçır. Çünkü herkesin bir kalıbı vardır. Bayan Dawlish'in kalıbında da duygulanma-ağlama yoktur.

Oliver Oxford'a giderken Stilbourne'dan kurtulduğunu düşünür. Oysa büyük Oliver'in dediği gibi "Birbirimizle herhangi bir ilişkimiz olduğu sürece hepimizin uzaktan bile olsa bir çeşit çekim kuvveti ile birbirimizi etkileyeceğimizi" (34) bilmesi gerekir. Arada bir annesinin ona gönderdiği Stilbourne gazetesinde araba kazalarını okuyan Oliver, Stilbourne'a geldiğinde bu kazaların ne kadar önemli olduğunu anlar. Bu araba kazaları Bayan Dawlish'in içinde bulunduğu ruhsal durumu gösterir. Henry'nin ilgisini çekmek için tekrarlanır. H. Babb'ın The Novels of William Golding adlı eserinde belirttiği gibi ⁽³⁵⁾ Bayan Dawlish'in bu davranışı Oliver'i kısa bir süre sarsır ve "utanma, içerleme ve bir çeşit korku ile birbirlerini çok iyi tanıdıkları ve birbirlerine yem oldukları" (36) düşüncesine kapılır. Oliver'in annesinin Bayan Dawlish'e sözde acıması ve daha sonra kötü bir merakla Bayan Dawlish'in ilgi çekmek için atacağı adımı merak etmesi Stilbourne insanların ne kadar içtenlikten uzak olduklarını göstermesi açısından önemlidir. Annesinin daha önce Bayan Dawlish'in parasından önemle bahsederken, daha sonra paranın herşey demek olmadığını söylemesi Oliver'de çatışma yaratır. Bu çatışma içinde annesini ömründe ilk kez "bir kadın" olarak düşünür. O kadın şahsında Stilbourne'u temsil eder. Oliver daha sonra Oxford'a gelen gazetelerde annesine benzer bir meraka kapılarak Bayan Dawlish'in diğer olaylarını okur. O da Stilbourne'un bir parçasıdır.

Tatillerde Stilbourne'a geldiğinde "yüzü iyice kararan; ağzının çevresindeki kırıksıklıkları hiç düzelmeyen, gözlerini kırpmayan, hortlak gibi dolaşan" (37) müzik öğretmenini görmemeye çalışmaktadır. Bayan Dawlish'in içinde bulunduğu ruhsal çöküntü dış görünüşüne de yansımıştır. Nihayet Bayan Dawlish'in elinden sürücü belgesinin alındığını gazeteden okuyan Oliver alaylı alaylı güler.

Oliver diğer kasabalılar gibi Bayan Dawlish'in artık ilgi çekecek bir aracı kalmadığını düşünür. Ancak yanıldığını acı bir şekilde anlayacaktır. Bir tatilde evinde pencerenin önünde dururken tamirhaneye giden Bayan Dawlish'i görür. Son bölümün kritik noktası da bu sahnedir. Yaşlı müzik öğretmeni üzerinde saygınlığın simgeleri olan ayakkabı, şapka ve eldivenleri ile yolda yürümektedir, ama üzerinde başka hiçbir şey yoktur. Deforme olmuş vücudu çıplaktır. Bu bölümdeki anlaşılmamış kişiye Oliver'in gösterdiği tepki, diğer bölümlerdeki anlaşılmamış kişilere gösterdiği tepkiden farklıdır. Oliver bu görüntü karşısında gülemez artık. Howard Babb'ın da belirttiği gibi ⁽³⁸⁾ Oliver içinde kopan fırtınaları bastıramaz. "Görüntünün silinmez bir şekilde içini yaktığını bilmesine rağmen ⁽³⁹⁾ de bu görüntüden kaçmaya çalışır. William Golding A Critical Study adlı eserde (40) Mark Kinkead Weekes ve Ian Gregor, bu noktada hem komik hem de trajik bir etki yaratıldığını yazarlar. Bayan Dawlish'in ilgi çekme aracı olmadığını düşünen Oliver karşısında onu bu şekilde görünce büyük bir şaşkınlığa düşmüş, daha sonra bu şaşkınlık dehşete dönüşmüştür. Golding bu noktada da başarısını göstermiş olur.

Bayan Dawlish'in, ilgiye ve sevgiye susamışlığını böylesine açıklaması trajiktir. Stilbourne böylesine aşırılıkları kaçık diye adlandırdığı kişilerde bile hoş karşılayamayacağından, Bayan Dawlish bir sağlık evine kapatılır.

Oliver çocukluk ve gençlikten koparak biraz daha yakın geçmişe döner. Evlidir, bir oğlu, bir kızı vardır. Ancak Oliver'in ailesi hakkında daha başka birşey öğrenemeyiz. Ailesiyle birlikte babasının ölümünden sonra yalnız kalan annesini ziyarete gelen Oliver son bir kez Bayan Dawlish ile karşılaşır. Yaşlı kadın evini kedilere ve kuşlara açmıştır. İlgisini tamamen onlara yöneltmiştir. Oliver onun çok az ömrü kaldığını sezer. Ancak yüreğinde ona karşı bir sevgi yoktur. Bayan Dawlish kadın olarak çökmüştür. Oliver kendi kızının asla böyle hüznü bir yalnızlığı tatmamasını, tam bir kadın ve ana olmasını ister (41). Ancak Howard S. Babb'ın da belirttiği gibi Oliver'in ailesi hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir. ⁽⁴²⁾ Oliver'in müzik dersleri için riyakârca giriştiği

teşekkürü Bayan Dawlish büyük bir umursamazlıkla "Önemi yok, herhangi bir anlamı da yok" (43) diyerek keser. Bayan Dawlish için Henry' den başka hiçbir şey önemli değildir. Ama onun vefasızlığıyla karşılaşmıştır, yine de ondan vazgeçemez. Onun arabasını kendi elleriyle temizlemesi Bayan Dawlish için bir mutluluk kaynağıdır. Oysa araba Henry'nin maddeciliğinin ne boyutta olduğunu gösterir. Bayan Dawlish'e karşı gönül borcu olan Henry onunla değil de arabasıyla ilgilenmektedir.

Bayan Dawlish'in Oliver'e söylediği son sözlerden biri onun insani özelliklerini ne denli yitirdiğini gösterir. "Bilir misin, yanan bir evden ya bir çocuğu ya da bir kediyi kurtarabilirsin deseler kediyi kurtarırım" (44) demesi oldukça soğuk bir etki yaratır. Onun geçmişte uğradığı haksızlıklar nedeniyle insanları suçlamasından kaynaklanmaktadır bu durum.

Büyük Oliver kiliseden gelen org sesiyle anılarından sıyrılır. "Cennet Müziktir"(45) yazısını görür ve büyük bir umursamazlıkla güler. Ancak diğer bölümlerden farklı olarak gülmesinden sonra derhal dehşete kapılır. Gerçekten de roman boyunca değişen duygu yapılaşmaları vardır. Bu durum William Golding: A Critical Study'de belirtilmiştir (46). Oliver ondan hayatı boyunca hoşlanmamıştır. Ancak toplum bu duyguyu hep bastırmıştır. Mezarının başında bu gerçekten kaçır ama sonra sesi bilinçsizce konuşur. "Sesimi duydum. Seni hiç sevmem, hiçbir gün"(47). Bu gerçeği yine hazmedemez ve mezarlıktan kaçır. Stilbourne Oliver'i öylesine şartlandırmıştır ki mezarlıktan kaçtıktan sonra kendi düşünceleri içinde şunu anlar: "Korkuyordum senden. Onun için de nefret ettim. Öldüğünü duyunca memnun oldum"(48). Son bir kez müzik öğretmenin evine giden Oliver kendisini hala küçük bir çocuk gibi hisseder: "Kapıyı tıklatmak üzere elimi kaldırırken aklım başıma geldi" (49).

Bayan Dawlish babasının ölümünden sonra bile onun korkusunu nasıl üzerinden atamamış ise, Oliver'de Bayan Dawlish'in etkisini üzerinden atamamıştır. Oliver'in, Bayan Dawlish'in bahçedeki koltuğunu tasviri de ilginçtir. Çubuklarının arası örümcek ağları ile dolu olan, her tarafını kuşların pislettiği, cilası silinmiş, çeşitli sineklerin arasında çürümeyi bekleyen bu koltuk Bayan Dawlish'in

hayatını simgeler. Bayan Dawlish de ömür boyu hep kullanılmış, sonra da bu koltuk gibi ücra bir köşeye fırlatılmıştır. Koltuğun bulunduğu köşedeki yanmış nota ciltleri, pek çok yeri erimiş metronom, bir fotoğraf çerçevesinden kalan bir parça, Bethoven büstünden kalma bir alçı parçasını gören Oliver, müzik odasındaki eşyaları tanır. Bunları bu hale ancak Bayan Dawlish getirebilirdi. Müzikten başka hiçbir şeyi olmayan bu kadın, içinde hapsolup kaldığı dünyaya isyanını ancak bu şekilde yansıtır. Howard S. Babb da The Novels of William Golding adlı eserinde bu durumu "bunlar babasına ve babasının hakaretlerine karşı isyanıdır" (50) şeklinde yorumlar. Bayan Dawlish hiç yeteneği olmadığı halde zorla ve kaba kuvvetle müziğe yöneltilmiş, babasının "Cennet Müziktir" sözüne de kendisini zorla inandırmaya çalışmıştır. İşte kitaptaki en büyük ironi budur. Bayan Dawlish, ömür boyu müziğin olduğu bir piramidin içinde yaşamak zorundadır. Bu kapalı dünyanın sessizliği içinde, kendi yalnızlığında bir cehennem hayatı yaşar.

Üçüncü bölümün anlaşılmamış kişisi de Bayan Dawlish'dir. Ancak Oliver bu kişiye hiçbir zaman yakınlaşamamıştır. Müzik eşyalarının kalıntıları arasında bile duygularını anlayamaz:

"Duygularımın neyle, kiminle ilintili olduklarını bilmediğim gibi ne olduklarını da bilmiyordum" (51).

Golding'in Oliver'in bu tür düşüncelerine yer vermesi anlatıcının duyarsızlığını vurgulamak istediğinden kaynaklanmış olmalıdır.

İstasyona dönen Oliver Henry'ye mezar taşına başka bir şey yazılabileceğini belirtir.

"Yüzünün güldüğü, huzur bulduğu gün götürüp bir yere kapattılar. İyileşip yeniden mutsuz oluncaya kadar da bırakmadılar" (52).

Ama bunlar yalnızca düşüncede kalır, Henry'ye de bir şey demez. Stilbourne Bayan Dawlish'i kendi "doğrularına" göre değerlendirmiş, onun en mutlu olduğu an onu bir yere kapatmış, onu kasabanın kaçığı olarak görmüşlerdir. Onun mutlu olduğu tek dönemde sağlık evine kapatılmış olması, iyileştikten sonra dışarıda iken tekrar mutsuz olması bir diğer ironi örneğidir.

Oliver yere baktığında orada "gelip geçen geçip giden"(53)

ayak izleri arasında kendi izlerini de görür. Çünkü o da Stilbourne'nun bir ferdidir. Geleceğini belirleme özgürlüğüne sahip olmak için elinden gelen herşeyi vereceğini söyler, ancak hemen arkasından bu özgürlük için "tıpkı Henry gibi akla yatkın bir fiyat öderdim" (54) şeklinde düşünür. Golding burada yine kahramandaki duygu değişimine yer verir. Oliver sonunda Henry'nin yüzünde kendini görünce Stilbourne'un doğrularının içine nasıl işlediğini farkeder.

Bu bölümde sosyal sınıf bilincine yer verilmesine rağmen asıl ağırlık bütün hayatı boyunca mezarda yaşayan Bayan Dawlish'in üzerindedir. Golding atmosferi hafifletmek için araya bazı gülünç olaylar sokmuştur. Bayan Dawlish'in müzik derslerinde kendinden geçerek uyuması, Mary ile arasında geçen tartışmalar yüzeyde komik bir şekilde anlatılır. Ancak daha derinlere inildiğinde, hepsi Bayan Dawlish'in yalnızlığını, kullanılmasını, kadın olarak çöküşünü vurgulayarak trajik unsuru daha hissedilir kılarlar.

Üçüncü bölümde üç karakterdeki değişiklikler ilginçtir. Oliver hep Stilbourne'dan kaçmak ister. Ama orta yaşa geldiğinde kendisinin de bir Stilbourne'lu olduğunu ve onun kalıplarına göre yoğrulduğunu anlayacak, kendi kendisinin farkına varacaktır. Henry'nin sosyal piramitte tabandan tavana çıkışına tanık oluruz. En trajik durum Bayan Dawlish'in durumudur. İnsanlıktan çıkışını ve buna neden olan olayları Golding, Oliver'e biraz anlayış yeteneği bahşederek sunar.

S O N U Ç

Golding üç bölümde de değişmeyen bir anlatıcı ile Evie, Tracy ve Bayan Dawlish gibi üç değişik tipi göz önüne serer. Birbirlerinden tamamıyla farklı olan bu karakterlerin temelde benzediklerini görürüz. Her üçü de anlaşılammış karakterlerdir ve yaşama değişen ölçülerde uyum sağlayamamışlardır. Bu uyumsuzluk ilk iki karakterde hafif olmasına rağmen üçüncü karakter Bayan Dawlish'de en son noktada görülür. Her üç hikâyede anlatıcı Oliver, hayatı boyunca Stilbourne'un kalıplarına göre yaşadığını ancak romanın sonunda anlayan, çevresindeki insanları derinliğine inceleyemeyen, kısıtlı bir anlatıcıdır. Diğer karakterler gibi yalnızlık içinde bunılır, yalnızlığını ve özellikle birinci bölümde yer alan üst sınıf hevesini Evie ile kurduğu ilişki ile doyurmaya çalışır. Ama bu ilişkinin yalnızca çıkara dayanan tek bir boyutu vardır.

The Pyramid hakkında çok değişik görüşler ileri sürülmüştür.

Howard S. Babb The Novels of William Golding adlı eserinde The Pyramid'i Golding'in gerçekçi roman sahasına uzanmasının delili olarak sunar.⁽¹⁾ Gerçekte öteki romanlarında özellikle The Inheritors, Free Fall, The Spire, Pincher Martin, Lord of the Flies'da görülen sembolik güçler, mitolojik unsurlar ve insanın ahlâkî ve primitif yapısının ayrıntılarıyla işlenmesine bu romanda pek rastlanmaz. The Pyramid'de kendine dönük insanların toplum değerleri tarafından nedenli şartlandırıldıkları objektif bir biçimde gözler önüne serilir. Son bölüm dışında anlatılan zamanda değişiklik yoktur. Son bölümde bilinç akışı tekniği kullanılmıştır. Ayrıca diğer bölümlere göre karakterler daha detaylı işlenmiştir. Gerçekçi roman akımına uyan bir diğer özellik de burada görülür: dikkat edildiği gibi karakterler Oliver, Tracy, Evie, Bayan Dawlish kendi özelliklerine göre konuşurlar. İkincil karakter olan Robert bile ait olduğu sınıfın özelliğine göre konuşturulmaktadır.

Vladimir Nabokov "... ortalama bir okurun ortalama bir uygarlık düzeyinde ortalama bir yaşam gerçekliğiyle bağdaştığını düşündüğü şey gerçekçiliktir(2)" diyerek gerçekçi romanı tanımlamıştır.

Gerçekten de The Pyramid'de ilk bakışta ortalama bir okura ters gelen bir şey yoktur. Roman birbirinden farklı üç öykü gibi görünür . Ancak daha detaylı okuma ile romanın ne denli bütün olduğu ortaya çıkar. Roman ancak Howard S. Babb'ın da tesbit ettiği gibi (3) devamlı anlatım yapısına sahip değildir. Romanda materyaller sıkıca yapısallaşmamış ve tematik olarak yönlendirilmemiştir. Her bölüm anlatıcı ile farklı bir karakterin ilişkisi üzerinde yoğunlaşmakla birlikte sonuçta anlatıcının gelişimi ortaya çıkar. Golding The Pyramid 'de yarattığı dünyayı gereksiz detaylardan kurtarma eğiliminde yoğun bir gerçeklik görüntüsü vermeye çalışır. Bu yüzden pek çok önemli durum aralara sıkıştırılan ve anlamsız gibi görünen bazı ifadeler içinde ima edilir. Anlatımın durağanlığı dikkati çeker. Diğer romanlarında görünmeyen bu eksiklik romanın anlattığı kasabanın tekdüze yaşantısından ve anlatıcı Oliver'in patolojik boyutlu anlayışsızlığından kaynaklanmaktadır.

Frederick R. Karl, A Readers Guide to the Contemporary English Novel adlı eserinde Golding'in hem sembolizme hem de natüralizme yer verdiğini söyler (4). Karl'a göre bu iki tekniğin karışması sonucunda günlük olaylardan bahsedilir ama romanın günlük haline gelmesi önlenir. Sembolik akımın natüralizme karışması önemsiz ya da soyutlanmış konuların önem kazanmasına neden olur. Böylece yazar bölgesel sorunlardan, sınıf yapısından, kişisel amaçlardan, tutkularından ve günlük hayatın diğer detaylarından kopmaz. Gerçekten de Golding, natüralistler gibi, The Pyramid'de sosyal tabakalaşmayı, sosyal çevreyi, insanların kusurlarını objektif bir yaklaşımla vermeye çalışır. Olaylar ve karakterler, sosyal ve ekonomik güçlerin, yani Stilbourne'un etkisi altında olurlar. Birinci bölümde Oliver'i Evie'ye yönelten unsurlardan birinin biyolojik unsur olduğu unutulmamalıdır. Bu açıdan bakıldığında roman natüralizme yakınlaşır. İnsanların özgür iradeleli yok gibidir. Oliver de bunu romanın sonunda anlayacaktır.

Golding her ne kadar The Pyramid'de diğer romanlarındaki gibi sık sembolik unsurlar kullanmamışsa da romanın genel manasını anlamada önem taşıyan bazı pasajlarda bu semboller büyük rol oynar. Örneğin birinci bölümde Evie ile üçüncü buluşmasında Oliver Evie'yi bir leşe, kendi de dahil tüm erkekleri akbabalara benzetmesi, romanda Evie karakterinin yerini vurgular. Kahverenginin yalnızlığı simgele-

mesi ilginçtir. Kasabanın adı olan Stilbourne (ölü doğmuş) hiç değişmemeyi, durağanlığı simgeler. Ahengi çağrıştıran müzik metafor olarak kullanılmış, her çalındığı yerde uyumsuzluğu ima etmiştir.

The Pyramid'in en kompleks bölümü üçüncü bölümdür. Oliver bu bölümde yetişkin biri olarak karşımıza çıkar. Zihninde geriye dönerek çocukluk ve gençlik yıllarını anımsar. Bilinç akışı en son Stilbourne'a gelmesini içeren yıllara kadar uzanır. Oliver kendi bilinç akışını inceler. Golding üçüncü bölümde daha önce de belirtildiği gibi ikili ses kullanmıştır. Howard S. Babb'ın da belirttiği gibi (5) geçmişe döner, kendi yaşantılarını yorumlayarak tekrar yaratır. Her üç bölümde de olayların gözlemcisi olan Oliver üçüncü bölümde hem olayların gözlemcisi, hem de bilincinin yorumcusudur.

Karl'ın da belirttiği gibi Golding'in romanları tüm olarak değil de bölüm bölüm daha çok ilgi çeker. The Pyramid'deki bölümlerin daha önce ayrı ayrı basılması buna delildir. Her biri tek başına ayrı birer hikâye oluştururlar.

Stephen Medcalf, William Golding (6) adlı eserinde The Pyramid'in başlangıçta "Bildungsroman" (7) ve "sınıf romanının (classnovel)" bir karışımı olduğunu ifade eder. Bildungsroman, klasik roman formundadır. Olay örgüsünün episodik olması, kronolojik düzeni itibariyle The Pyramid Bildungsroman'a benzer. Ayrıca Oliver, Bildungsromanın kapsadığı anti-hero'(8)yu anımsatır. Oliver alışılmış anlamda bir kahraman değildir. Roman boyunca cesur ve güçlü olmaz, heroik hareketler yapamaz. The Pyramid Bildungsromanın anti-herounun ahlâkî gelişimini göstermesi olan diğer bir özelliğine sahiptir. Oliver başarılı bir kimyager olmasına rağmen insanları anlayamama başarısızlığının farkına varacak, Stilbourne'un dar kalıplarını aşamama yeteneksizliğini anlayacaktır. Bu da romandaki en büyük ironilerden biridir. Medcalf The Pyramid'i aynı zamanda sınıf romanına benzetir. The Pyramid'de sınıf farklılığı en önemli temalardan biridir. Ancak sınıf mücadelesi yoktur. Oliver ve Evie'nin pasif sınıf atlama heveslerini bile açıklarken Golding ima tekniğini kullanmıştır. Üslûp yalındır.

Bernard F. Dick William Golding (9) adlı eserinde Golding'in üslûp açısından özellikle kullandığı sözcüklerde ekonomik olduğunu, öyle ki karakter ve olay örgüsünün (plot) birbirinden ayrılamayaca-

ğını söyler. Gerçekten de Golding birçok olayı karakterlerin ağzından anlatmakla kalmayıp, bu konuşmalarda da aşırı titiz davranmış ve pek çok durum ima yoluyla açıklanmıştır. Evie'nin babası ile ilişkisi, Tracy'nin eşcinselliği gibi. Gereksiz olan hiçbir cümle yoktur. Özlü stili kullandığı sözlerdeki sadelikten gelir.

Jeanne Delbaere-Garant (10) Golding'in akıl dışı bir evrende insanın konumunu işlediğini ve insanın akılcı ve akıldışı unsurlardan oluşan bir dünyada bu dünyadan kaçmaya çalışarak yaşadığını göstermeye çalıştığını vurgular. Golding The Pyramid'de büyük bir piramidin içine hapsolan küçük piramitlerin, Stilbourne'daki insanların hayatını anlatır.

Golding, J. Baker'ın da belirttiği gibi grotesk unsurlar kullanır. The Pyramid'de Bayan Dawlish gerçek bir grotesk unsurdur. Golding insan yapısının sınırlılığını grotesk örneklerle, hem trajik hem komik etkiyi bir kişide veya bir durumda yoğunlaştırarak sunar. The Pyramid'in üçüncü bölümünde Bayan Dawlish de bu örneklerdendir. Bayan Dawlish'e hem güler, hem acırız. O bizde yalnızlığından kaynaklanan bir şefkat hissi uyandırmakla birlikte bu yalnızlığı gidermek için başvurduğu yollar tiksinti uyandırır. William Golding; A Critical Study adlı eserde Mark Kinkead Weekes ve Ian Gregor The Pyramid'i tavrı komedisi (Comedy of Manners) olarak yorumlarlar: "Birinci hikâyede ironik, ikinci hikâyede daha çok farsa dayanan, üçüncüde de trajik niteliğe bürünen Tavrı Komedisi bu şekilde roman boyunca kendini çeşitlendirir" (11).

Ancak tavrı komedisinde zarif, zeki ve eğitilmiş üst ve orta sınıf üyelerinin davranışları, aşk ilişkileri ve çeşitli karmaşık olaylar (intrigue) işlenir (12). Oysa The Pyramid aşk ilişkilerini, hikâyeyi karmaşıklaştıran olayları ayrıntılarıyla gözönüne sermez. Ayrıca sadece üst ve orta sınıftan kişilere değil, alt sınıftan gelen Evie, babası Çavuş Babacombe, Henry Williams gibi kişilere de yer verilmiştir. İroniye yalnızca birinci bölümde değil, ikinci ve üçüncü bölümlerde de daha önce belirtildiği gibi rastlanır. İkinci hikâyenin farsa dayandırılması yetersizdir. Fars yalnızca kaba güldürüye, abartılmış karakter ve durumlara, saçma, imkânsız olaylara yer verir. Oysa ikinci bölümde insanların iletişim kopukluğu, Oliver ve Tracy ilişkisinde, sınıf farklılığı da Evie ile Stilbourne Opera

Topluluğu arasındaki zıtlıkla belirir. Bu yüzden ikinci bölüm sadece fars olarak nitelendirilemez. Üçüncü bölüm gerçekten de diğer bölümlerden daha trajiktir. Ancak aralarında sevgi olmayan bu insanların birbirlerini anlayamamaları ve kendilerinin oluşturduğu topluluğun değer yargılarıyla şartlanmalarını konu alan romanda alışıl gelmiş bir kahraman ve onun mücadelesinin olmaması trajik etkinin gevşek olmasına neden olur.

Golding, realizm, natüralizm, sembolizm gibi akımların birkaç özelliğine bu romanda yer vermiştir. Bu açıdan bakıldığında , Golding'in "experimenter" yeni yöntemleri ve yerleşik metodları birleştirerek, hem kullanılan teknikler hem de üç hikâyenin birbirini tamamlaması açısından mozaik benzeri bir eser oluşturduğu görülür. Kitapta yapı ve tema içiçedir.

Golding The Pyramid'de aynı kasabada yaşayan insanları, bu insanlardan birinin gözüyle sunmuştur. The Pyramid küçük toplulukların yönlendirme gücünü ve insanlar arasındaki sevgi yokluğunu, iletişim kopukluğunu göstermesi açısından etkili bir kitaptır.

N O T L A R

Ö N S Ö Z

1- Lord of the Flies, Türkçe'ye iki kez çevrilmiştir:

- a) Sineklerin Tanrısı, Çev.: Mina Urgan, Adam Yayıncılık, İstanbul 1984.
- b) İşte Bizim Dünya (Sineklerin Tanrısı), Çev.: Müge Tayşi, Deniz Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1983.

G İ R İ Ő

- 1- HAFENDEN, John, Novelists in Interview, Methuen and Company Ltd. London 1985, s.97.
- 2- MALIN, Irving, "William Golding'in yapıtlarında doğanın ana maddeleri", Çev.: Nazan Aksoy, Çağdaş Eleştiri, Kasım 1983, s.14.
- 3- ERTUĞRUL, Gül den, William Golding and Lord of the Flies, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum 1987, s.16.
- 4- GÖKTÜRK, Akşit, "Yüreğin Karanlığına Yolculuk" William Golding: Yazarlığı, Yapıtları", Çağdaş Eleştiri, Kasım 1983, s.4.
- 5- BABB, Howard S., The Novels of William Golding, Ohio State University Press 1970, s.170-171.
- 6- GOLDING, William, The Pyramid, Faber and Faber, London 1983, s.9.

I. B Ö L Ü M

1- HAFENDEN, John, Novelists in Interview, s.116.

" I've taken Greek drama very much as the model for writing. If you examine most of my novels you'll find they fulfil the Aristotatian canons of tragedy -except for The Pyramid which is in sonata form".

2- GAZİMİHAL, Mahmut R., Musıkı Sözlüğü, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1961, s.235.

Sonata: Saz eseri. Orkestraya mahsus olansenfoni gibi "sonat" da çoğunlukla dört parçalıdır. Canlı bir Allegro, ağır ve ifadeli bir Andante, atik ve kıvrak tartımdaki Scherza, parlak bir Final ... 17. yüzyılda sonat klaviyenin ideal eseri haline geldi . D. Scarrlatti, sonra Ph. Em. Bach, daha sonra I. Haydn sonatın kesin formunu kararlaştırdılar. Zamanımıza kadar esasta bu şekilde hüküm sürmüştür: yani, senfoni, kuvartet, trio ve oda musikisine her saz eserinde hep bu tip örnek olmuştur. Pek az istisnalarla bu eser türünün ilk Allegro parçasıdır ki hep aynı formda yazılmalıydır: sonata formu denilen şekil kalıbı işte budur -- Üçerli şekilde olup şöyledir:

- 1- Giriş tonundaki bir serim (exposition) fıkrasının ana temi yakın tona modülasyon yapar (yakın ton, tabiatıyla birden fazla ve herhangi birisidir), ve bir "köprü" geçidinden ikinci temaya geçer.
- 2- Burası geliştirim (développement) bölümüdür. İşitilegelen thema'lardan parçalar burada işlenmiş bulunur.
- 3- Bir yeni serim (réexposition) bölümü olan bu üçüncü kısımda baş geliştirim kısmı hemen aynen tekrarlanır şu farkla ki köprü modülasyonunun sonu bu sefer dominant kadansında kalmayıp başlangıç tonunda düğümlenmek üzere kadans bağlar. Hareket bazen bir kodacıkla son bulur. Majör veya minör esas tonlarında bulunduğu göre sonata formunun bu üçlü tertibinde hafifçe modülasyon farkları olur...Romantiklerde sonata tertibi kimi klasik sıraya aynen bağlı kalmış, kimi de kısım kısım değişikliğe uğramıştır; yani az veya çok serbestlik edinmiştir.

3- BABB, Howard S., The Novels of William Golding, s.169.

"two sections of The Pyramid were first published separately".

4- BABB, Howard S., a.g.e., s.191.

"In discussing the structure and characters, I have been maintaining that Stilbourne itself is the central power in The

Pyramid, influencing all its inhabitants after some fashion and often shaping Oliver more thoroughly than he realizes".

5- GOLDING, William, The Pyramid, s.12.

"A wild hope made my heart turn over, but it was not Imogen's voice".

6- GOLDING, William, a.g.e., s.15.

"Her breasts pressed against me; and as if she could exhale it at will, I caught a whiff of scent that stopped my breath".

7- A.g.e., s.27.

"This would have to be a proper scientific search, like quartering the desert for a crashed plane".

8- A.g.e., s.37-38.

"A blush started rising irresistibly from the soles of my feet. It surged to my shoulders, shot down my arms, so that my hands bloated on the handle bars. It filled my face, my head-till even my hair seemed burning with it".

9- A.g.e., s.39.

"Evie Babbacombe, ripest apple on the tree, was regarding me with approval and positive admiration!"

10- A.g.e., s.31.

"It was his invulnerability that was making me pant and sweat".

11- A.g.e., s.31.

"I hit him with my octave technique fortissimo, sforzando, in the pit of the stomach....."

12- A.g.e., s.31.

"The only noises I could hear outside the storm in my head were faint ones from Robert, hidden somewhere in the bracken. They were variations on the theme of "Oooo". The first I heard was very delicate, prolonged, ended with an upward inflection...The next was just a long and very tender... The third was utter abandonment".

13- A.g.e., s.50.

"... but Evie, a passionate frustration on every level".

14- A.g.e., s.56.

"Well. I was wicked".

15- A.g.e., s.57.

"I did not like my pleasure in the sight of the wrecked bike. I even spoke aloud to force myself into the correct human position".

16- A.g.e., s.50.

" I could do nothing about Robert's profile and extra three inches and motorbike".

17- A.g.e., s.51.

"... for as I inspected my face in the mirror, I came to the regretful conclusion that it was not the sort of face I should fall in love with myself. There was nothing fragile about it".

18- A.g.e., s.68.

"... I had never met the Roman Catholic Church outside a history book. To come across it living, so to speak, was like finding a diplodocus."

19- A.g.e., s.70.

" I put my arms round her and squeezed with that strange feeling of certainly".

20- A.g.e., s.73.

"I had had this sulky, feminine gorgeous creature!"

21- A.g.e., s.74.

" I stood there, in the pride of possession, enjoying her bob , the swell of her seat and the little motion of her delicate arms".

22- A.g.e., s.73.

"She was a sullen and passive lump in my arms".

23- A.g.e., s.77.

"She was being our phenomenon again and exhaling more than ever".

24- A.g.e., s.75.

"Even the thought of Imogen, though she caused me my usual pang,

brought no more than a covered one, a pang with the point blunted.

25- A.g.e., s.56.

" I found myself wondering the same about Imogen Grantley; and caught myself up, appalled at having even inadvertently equated the two of them. Imogen would win the subtle, indescribable competition".

26- A.g.e., s.79.

"... a thing to which a partner was necessary but not welcome".

27- A.g.e., s.80. "I hate men".

28- A.g.e., s.80.

" And I hate this town - I hate it! Hate it! Hate it! "

29- A.g.e., s.82.

"To be related even if only by marriage, to Sergeant Babbacombe! I saw their social world, so delicately poised and carefully maintained, so fiercely defended, crash into the gutter. I should drag them down and down through those minute degrees where it was impossible to rise but always easy to fall -Yes. I should kill them".

30- A.g.e., s.89.

"You never loved me, nobody never loved me. I wanted to be loved, I wanted somebody to be kind to me -I wanted".

31- A.g.e., s.90.

"She spoke hoarsely, defensively, yet as compulsively as she had blushed".

32- A.g.e., s.91.

"All at once, I had a tremendous feeling of thereness and here-ness, of separate worlds, they and Imogen, clean in that coloured picture; here this object, on an earth that smelt of decay, with picked bones and natural cruelty -life's lavatory".

33- A.g.e., s.91 : "You won't...".

34- A.g.e., s.91 : "I'll do anything. Anything you want".

35- A.g.e., s.92.

"I stayed where I was, among the growth and the smells, and stared at Stilbourne, that framed picture hanging on some wall or other".

36- A.g.e., s.94.

"Chewing the cud of an idea until he had extracted the last possible juice from it, he would appear to listen to them as they rattled on. This gave them an impregnable sense of wisdom".

37- A.g.e., s.97.

"When she spoke, she used something like the voice with she announced her unnerving, her diabolical perceptions or instutions; a voice matter of fact and basic, as from someone not quite my mother; but now elated, gay "Provided she's careful, she'll have no end of a time".

38- A.g.e., s.100.

"I stayed where I was, settled in misery, wickedness and defeat, wondering already what corner there was I could hide in, never to be seen again".

39- A.g.e., s.100.

"This man what d'you me call him -these books-cinema-papers- this sex- its wrong, wrong wrong! "

40- A.g.e., s.100.

" I stood watching him make up prescriptions for all the ailments of Stilbourne".

41- A.g.e., s.110.

"... So you can go on telling an' laughing, see? Telling an' laughing- "Me 'n' Dad" .

42- A.g.e., s.103.

"Evie had hitched herself up a couple of degress on our dreadful ladder".

43- A.g.e., s.108.

"Have to look people up, first of course!

You? What people".

44- A.g.e., s.88. "Just my damned body".

45- A.g.e., s.111.

" I stood, in shame and confusion seeing for the first time despite my anger a different picture of Evie in her life-long struggle to be clean and sweet".

46- A.g.e., s.111.

"even into the dark jaws of Chandler Close".

47- A.g.e., s.101.

"... bore the almost palpable aura of sex in the air round her".

48- A.g.e.

"E may be a cripple" (s.63)

"That's all I s'pose" (s.72)

"Short -'and. Short-hand" (s.77)

"P'raps" (s.34)

49- A.g.e., s.110.

"You! Aren't you ever going to grow up? This place-You. You an' your mum and dad. Too good for people aren't you? You got a bath-room. " I'm going to Oxford!" You don' know about-Cockroaches an' -Well. tuesday. Never come back".

50- A.g.e., s.76.

"The piano did not seem to have suffered much. Or rather, this last blow was no more than an additional damage to an instrument already punch drunk. Even the keys seemed to wear the ghastly yellow grin of someone determined at all costs to see the funny side of his own predicament and go down, game to the last".

51- A.g.e., s.48.

" I was trying to learn the Chopin study, because those wild broken chords, that storms of notes had seemed so exactly to

express and contain my own dry-mouthed and hopeless passion for Imogen Grantley".

52- A.g.e., s.23.

"Boby Ewan. It's such a pity that you-still he's been away at school most of the time".

53- A.g.e., s.55.

" Oh I should like to fly more than anything! And I should like to dance-and sing, of course- and travel".

2. B Ö L Ü M

1- GOLDING, William, The Pyramid, s.112.

" I had hung about in Borchester, scarcely knowing why".

2- A.g.e., s.112.

" I was a proper student with a proper sense of values and duty and therefore no worries".

3- A.g.e., s.114.

"Art is a meeting point; but you can go too far".

4- A.g.e., s.114.

"Nobody mentioned the line, but everybody knew it was there".

5- A.g.e., s.114.

"Yet every now and then, the vein became inflamed by pressure and stirred uneasily in our sleep. The SOS, laid to rest after the last performance, would wake and lick its wounds".

6- A.g.e., s.116.

"It's his daughter. Her nose out of joint I can tell you"

"She's not"

"She is!"

"No!"

"I'm telling you, Oliver. So you see".

7- A.g.e., s.117.

"I could believe it; tried mentally to retire to Oxford again".

- 8- A.g.e., s.119.
" I opened my mouth then shut it".
- 9- A.g.e., s.119.
"Like a finger nail scratching frosted glass".
- 10- A.g.e., s.120.
"He was very tall and thin. He wore check trousers without cuffs and a jacket so longskirted it came almost to the knee. He also wore a wing collar and a black stock above an embroidered waist-coat".
- 11- A.g.e., s.121.
"He did not alter the expression on his long face which always wore a moony smile, an invariable smile with lips slightly parted, but his long body shook, three or four shakes and was still again. This shaking included his legs".
- 12- A.g.e., s.121. "His smile was enigmatic and friendly".
- 13- A.g.e., s.121.
"Mr. De Tracy's voice was beautifully clear and gentle and he used it slowly drop by drop as if he knew how precious it was".
- 14- A.g.e., s.129.
"I had a sword, a horse and a whole troop of servants".
- 15- A.g.e., s.130.
" I clambered down and put away my violin, my penny and my bow".
- 16- A.g.e., s.132. "Artistes-artistes to the bone'...."
- 17- A.g.e., s.132.
"Never again. No. Never again. Oh, I assure you, never again! "
- 18- A.g.e., s.141.
" I knew them all and by dint of a kind of interior determination and extreme care in my movements could pass them in the street without blushing too deeply or falling over my feet . Normally I hoped myself and sometimes believed myself to be at worst unnoticeable, at best, invisible".

19- A.g.e., s.145.

" I've produced them, you see -for my sins- so I know all about them -particularly about her".

20- A.g.e., s.146.

"And insolent, the pair of them! Not ten guineas' worth, a hundred, a thousand".

21- A.g.e., s.146.

"To alter the lay out of this impressive building was an intimidating thing; but with a sudden sense of change I fetched the chair obediently".

22- A.g.e., s.147.

" That's it exactly -Everything's- wrong. Everything. There's no truth and there's no honesty... but Stilbourne accepts it as a roof.As a-and the way we hide our bodies and the things we don't say, the things we daren't mention, the people we don't meet-and that stuff they call music- It is a life! Don't they understand? It's a lie, a lie! "

23- A.g.e., s.149.

"They gazed deep into each other's eyes".

24- A.g.e., s.149.

" Just a farce, that's all".

25- A.g.e., s.155.

"as if this way of looking at the world was as good as any other".

26- KINKEAD-WEEKES, Mark and Ian Gregor, William Golding A Critical Study, Faber and Faber, London 1985, s.266.

"De Tracy becomes a way of focusing the hopeless pretentiousness of Stilbourne, its vanity, its petty conflicts, its atrophy of imagination".

3. B Ö L Ü M

1- GOLDING, William, The Pyramid, s.157.

"... and I saw immediately that Stilbourne was like anywhere else after all".

2- A.g.e., s.158.

"The determination never to return, lest I should find my heart wrung or broken by dead things, this I found replaced by a no more than mild curiosity".

3- A.g.e., s.158.

"... and immediately my feet thouched the concrete, I felt them become adolescent, with nowhere to go or hide".

4- A.g.e., s.159.

"His attitude was typical of the deep thing lying in him, the reason for it all, tarmac, glass, concrete, machinery, t h e thrust not liked or enjoyed but recognized as inevitable, the god without mercy".

5- KINKEAD-WEEKES, Mark-Ian Gregor, A.g.e., s.267.

"... allowing now the child's sensibility with the adult's understanding to create a glimpse of the depths".

6- GOLDING, William, A.g.e., s.165.

"... Mr. Dawlish a thwarted man, violently acting out his prejudices and the drama of his fruitless ambitions".

7- A.g.e., s.166.

" I observed a severe grey skirt, the waist accentuated by a leather belt. Above this was a shirt striped black and white and narrow it the cuffs and collar. Down the front was a brown tie, fixed by a large brooch of some ugly, semi-precious stone in brown and black... There was no pink or white in her face, only pale yellow which combined with her high cheek bones, lashless eyes and hairless brows, gave her an appearance Chinese rather than European, indeterminate rather than female".

8- A.g.e., s.167. "There's -nothing-quite-as satisfying-as a pipe".

9- A.g.e., s.170.

" I could understand now how I had mistaken her meaning and she, mine, but I was powerless to mend matters, and could only go along with them. I stayed where I was against the wall and the ice of that darkness and remoteness formed on my skin and in my hair".

10- A.g.e., s.170.

"There was not an admissible boy or girl in our society whose parents were not agreed on our devotion to Bounce".

11- A.g.e., s.171.

"When I was a girl my father made me copy out figures with a different coloured ink for each voice; and if I got a part wrong -Crack! went his ruler across my knuckles! "

12- A.g.e., s.172.

"His face was very sad and yet his words were a joke".

13- A.g.e., s.174.

"What would life be without music? "

14- A.g.e., s.176.

" I could not disagree with her-could not. This obsequious agreement became a sort of strait waist coat".

15- A.g.e., s.176. "You've got your music, haven't you? "

16- A.g.e., s.177.

"They, the women, were not satisfied with the railed-off enclosure before each house, nor with the spring -locked doors. They curtained the windows impenetrably. Standing back about a yard inside these curtains, they sent out what I should now call a kind of radar emission which was reflected from each other's business. A curious element appears in this; that to a certain extent the emission was capable of piercing a curtain, so that to a woman, each family was dimly visible, while each thought itself protected".

17- A.g.e., s.177. "I was a kind of interplanetary probe".

- 18- A.g.e., s.178. " I knew I was not a Poor Boy".
- 19- A.g.e., s.167.
"For it was interrupted by an enormous grand piano that grinned savagely at the curtains"
- 20- A.g.e., s.179.
"Bounce existing in a dark emptiness a house empty of life except for the grinning piano".
- 21- A.g.e., s.179. "It's a sprat to catch a mackerel! "
- 22- A.g.e., s.181.
"-and there she was, staring at me under the gaslight out of eyes so wide there seemed to be no lids to them".
- 23- A.g.e., s.185.
"As for Bounce, I cannot tell down what chasms of humiliation or bitterness she was thrown or threw herself."
- 24- A.g.e., s.186. "A dear, kind lady".
- 25- A.g.e., s.186.
"Why has your father done this, Oliver? He's supposed to like music! I would never, never listen to anything so cheap nasty vulgar blasphemous..."
- 26- A.g.e., s.187. "You got your music".
- 27- A.g.e., s.188. "A devious child; but I had my music too".
- 28- A.g.e., s.188. "All I want is for you to need me, need me! "
- 29- A.g.e., s.193. "The obscenity of erratic, unpensioned music".
- 30- A.g.e., s.193.
"All at once the obscenity of erratic unpensioned music presented itself to me".
- 31- A.g.e., s.195.
"Oh Henry, Henry my dear ! What's to become of me ? "
- 32- A.g.e., s.200.
"trying to learn unsuccessfully without a teacher, how to sob her heart out".

33- A.g.e., s.200. "my hair lifting against the oil".

34- A.g.e., s.200.

"But I might have known that as long as I was connected with it in any way, we should all continue, even at a distance, to exercise some kind of gravitational influence over each other".

35- BABB, Howard S., The Novels of William Golding, s.182.

36- GOLDING, William, a.g.e.,s.205.

"... consumed with humiliation resentment and a sort of stage-fright, to think how we were all know, all food for each other, all clothed and ashamed in our clothing".

37- A.g.e., s.

"I sometimes saw her -but from as far away as possible- pacing from the garage to the house, with the ghost of that old, elastic stride. I saw the darkness in her face, too, the ring of muscle contracted round her mouth, eyes unwinking".

38- BABB, Howard S., A.g.e., s.183.

"He instinctively tries to repress the sight".

39- A.g.e., s.207.

"No. No. Oh! No.No.No..."

And I knew even then that the sight was seared into me, branded where I lived ineradicable".

40- A.g.e., s.267.

"Comic and tragic; shocking to the boy's eye to see Miss Dawlish appear in this way, shocking to the recollecting eye of the adult, when he perceives the emotional desperation in the gesture-this climactic scene exemplifies Golding's success in the story".

41- A.g.e., s.212.

"... fierce determination that she should never know such lost solemnity but be a fulfilled woman, a wife and mother".

42- BABB, Howard S., A.g.e., s.194.

"Yet infact we never see enough of his family to make any informed guess about how his children may develop".

43- GOLDING, William, A.g.e., s.212.

" It doesn't mean anything, does it? "

44- A.g.e., s.212.

" If I could save a child or a budgie from a burning house,I'd save the budgie".

45- A.g.e., s.213. "Heaven is Music".

46-KINKEAD-WEEKS, Mark-Ian Gregor, a.g.e., s.264.

47- GOLDING, William, A.g.e., s.213.

"I hear my own voice... crying aloud: I never liked you! Never".

48- A.g.e., s.214.

"I was afraid you, so I hated you. It is as simple as that,When I heard you were dead I was glad! "

49- A.g.e., s.214.

"I went to the music room, lifted my hand to knock, then remembered".

50- BABB, Howard S., A.g.e., s.184. "ultimate rebellion against him".

51- GOLDING, William, A.g.e., s.216.

"I did not know to what or whom my feelings had reference, nor ever what they were".

52- A.g.e., s.216.

"... the only time she was ever calm and happy, with a relaxed, smiling face, they put her away until she was properly cured and unhappy again".

53- A.g.e., s.216.

" I saw the feet, my own among them, pass and repass".

54- A.g.e., s.217.

"... like Henry, I would never pay more than a reasonable price".

S O N U Ç

1- BABB, Howard S., A.g.e., s.192.

"Golding's mode here-so prevailingly realistic that there seems no point in analysing a sample of the prose".

2- NABOKOV, Vladimir, Edebiyat Dersleri, Çev.: Fatih Özgüven-Nihal Akbulut, Ada Yayınları, İstanbul 1988, s.172.

3- BABB, Howard S., A.g.e., s.169.

"There is almost nothing here, for instance, of the sustained narrative drive that characterizes The Spire or Golding's earliest books"... "its materials do not create the impression of being as tightly structured and thematically oriented as those of the preceding novels".

4- KARL, Frederick R., A Reader's Guide to the Contemporary English Novel, Thames and Hudson, London 1968, s.293-294.

"Neither symbolism, as practiced in the first third of this century, nor naturalism as practiced in the latter third of the last would seem in itself to be the answer. The naturalistic novel, as we have reminded, minimizes what lies beyond immediate character and situation, while the purely symbolic novel, or what approaches it, appears to have run its course. A merging of the two literary streams, as in some of the work of William Golding, would perhaps indicate a tentative direction, such a combination would allow the inclusion of the pressing events of the day, but at the same time it would not hold the novel to the level of journalism".

5- BABB, Howard S., A.g.e., s.170.

"Oliver simply re-creates his (experiences) with little retrospective commentary".

6- MEDCALF, Stephen, William Golding, Longman Group Ltd. Essex 1977.

"At the beginning it seems to be a mixture of Bildungsroman and class novel".

7- KARL, Frederick R., A.g.e., s.16.

"The form requires long and involved plotting, also a hero, and, further, a society which believes in the possibility of heroes. In addition, the Bildungsroman is necessarily episodic-the structure of the novel follows a long development from childhood through success or failure, scene following scene in chronological order. In Conrad's hands, the shift is already apparent a change in narrative from a complete progression that included birth, childhood, and adulthood to the presentation of certain crucial aspects in the moral development of the anti-hero or non-hero. Once the novelist has buried the hero amidst his commonplace contemporaries, then his birth is no longer miraculous, his childhood no longer significant, and his adulthood no longer challenging. What becomes interesting is the way in which the non-hero has to confront a situation that calls for heroism, or in which the anti-hero must summon up courage and reserves for a challenge he is inadequate to fulfill".

- 8- BOZKURT, Bülent, Literary Terms: A Companion to the Study of Literature Hacettepe University, Ankara 1977, s.94.

Anti-hero: A central character who does not conform to the pattern of the hero of the old-fashioned kind. An anti-hero is not necessarily capable of heroic deeds, dashing, strong, brave and resourceful. The anti-hero is generally bound to fail".

- 9- DICK, Bernard F., William Golding, New York 1967, s.63.

"Golding's prose at its best is comparable to a mosaic, each part delicately set off against the other and the whole produces a dazzling configurations. The lapidary style can only be achieved by a verbal ascetism".

- 10- GARANT, Jeanne Delbaere, "Modern Fiction Studies, From the Cellar to the Rock: A Recurrent Pattern in William Golding's Novels", Novels, Vol. 17, Number IV, Winter 1971-1972.

- 11- WEEKES, Mark Kinkead and Ian Gregor, A.g.e., s.264.

"The comedy of manner, which itself is varied through out the novel, associated in the first story with irony, in the second

more with farce, in the third with tragedy".

12- BOZKURT, Bülent, A.g.e., s.45.

"Comedy of Manners: A comedy concerned with the intrigues, love affairs, and behaviour of the elegant, witty and sophisticated members of the middle and upper classes".

K A Y N A K Ç A

- 1- BABB, S. Howard, The Novels of William Golding, The Ohio State University Press, 1970.
- 2- BAKER, R. James, "Golding's Progress", Novel Volume 7, No 1 Fall 1973.
- 3- BILES, Jack, Talk: Conversation with William Golding, Hartcourt Brace Jovanowich Inc, New York 1970.
- 4- BOZKURT, R. Bülent, Literary Terms: A Companion to the Study of Literature, Hacettepe University, Ankara 1977.
- 5- DICK, F. Bernard, William Golding, New York 1967.
- 6- GARANT, Delbaere, Jeanne, "From the Cellar to the Rock". A Recurrent Pattern in William Golding's Novels", Modern Fiction Studies, Vol. 17, No 4, Winter 1971-1972.
- 7- GAZİMİHAL, R. Mahmut, Musikî Sözlüğü, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1961.
- 8- GOLDING, William, Pincher Martin, Faber and Faber, London 1987.
- 9- GOLDING, William, Free-Fall, Faber and Faber, London 1985.
- 10- GOLDING, William, Lord of the Flies, Faber and Faber, London 1984.
- 11- GOLDING, William, Lord of the Flies (Sineklerin Tanrısı), Çev.: Mina Urgan, Adam Yayıncılık, İstanbul 1984.
- 12- GOLDING, William, Lord of the Flies (İşte Bizim Dünya-Sineklerin Tanrısı), Çev.: Müge Tayş, Deniz Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1983.
- 13- GOLDING, William, The Pyramid, Faber and Faber, London 1983.
- 14- GOLDING, William, The Pyramid (Piramit), Çev.: Armağan İlkin, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1984.
- 15- GOLDING, William, A Moving Target, Faber and Faber, London 1984.

- 16- GÖKTÜRK, Akşit, "Yüreğin Karanlığına Yolculuk; William Golding: Yazarlığı, Yapıtları", Çağdaş Eleştiri, Kasım 1983
- 17- HAPFENDEN, John, Novelists in Interview, Methuen and Company Ltd., London 1985.
- 18- HODSON, Leighton, "Golding", Çev.: Esra Nilgün Mirza, Çağdaş Eleştiri, Kasım 1983.
- 19- HURT, R. James, "Grendel's point of view: Beswulf and William Golding", Modern Fiction Studies, Vol.: 13, No:2, Summer 1967, Purdue University.
- 20- KARL, R. Frederick, A Readers Guide to the Contemporary English Novel, Thames and Hudson, London 1968.
- 21- KERMODE, Frank, "William Golding", Çev.: Nebile Direkçigil, Çağdaş Eleştiri, Kasım 1983.
- 22- MALIN, Irving, "William Golding'in yapıtlarında doğanın ana maddeleri", Çev.: Nazan Aksoy, Çağdaş Eleştiri, Kasım 1983.
- 23- MEDCALF, Stephen, William Golding, Longman Group Ltd., Essex 1977.
- 24- NABOKOV, Vladimir, Edebiyat Dersleri, Çev.: Fatih Özgüven, Nihal Akbulut, Ada Yayınları, İstanbul 1988.
- 25- OLDSEY, S. Bernard and Weintraut, Stanley; The Art of William Golding, Hartcourt, Brace and World, New York 1965.
- 26- O'Connor, H. Robert, "The Deracination of man in Golding's The Inheritors", Notes on Contemporary Literature, Vol.14, January 1984, No 1, West Georgia College.
- 27- PAUL, L. Wiley, "The British Novel", Contemporary Literature, Winter 1977, Vol. 18, No 1, The University of Wisconsin Press.
- 28- PRITCHETT, V.S., The Living Novel, Vintage Books, New York
- 29- SHOLES, Robert, "The Contributions of formalism and structuralism to the theory of fiction", Novel, Vol. 6, No 1 Fall 1972.
- 30- WATERHOUSE, Michael, "Golding's secret element of Gusto", Essays

- in Criticism, January 1981, Vol. 21, No 1.
- 31- WEEKES, Martin Kinhead and Gregor, Ian, William Golding; A Critical Study, Faber and Faber, London 1985.
- 32- WHITE, J. Robert, "Butterfly and Beast in the Lord of the Flies", Modern Fiction Studies, Vol.11, No 4, Winter 1965-1966.
- 33- JOSIPOVICI, Gabriel, The World and The Book A Study of Modern Fiction, The Macmillan Press Ltd., London 1979.

